

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Amanda Linderöth

Prestation till varje pris?

Elitidrottens behandling av hälsouppgifter i ljuset
av GDPR

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Marja-Liisa Öberg

Termin: VT 2026

Innehåll

Summary	3
Sammanfattning	4
Förord.....	5
Förkortningar	6
1 Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte och frågeställningar.....	8
1.3 Metod och material.....	9
1.4 Avgränsningar	13
1.5 Forskningsläge.....	15
1.6 Disposition.....	16
2 Elitidrottens särart i EU-rätten.....	17
3 Den rättsliga regleringen av personuppgiftsbehandling	19
3.1 GDPR och dess bakgrund.....	19
3.1.1 GDPR:s tillämpningsområde	20
3.1.2 Grundläggande definitioner	22
3.1.3 Grunderna för laglig personuppgiftsbehandling	26
3.1.3.1 Principer för behandling av personuppgifter	26
3.1.3.2 Villkor för laglig behandling av personuppgifter	28
3.1.4 Uppgifter om hälsa	31
3.2 Särskilda kategorier av personuppgifter	34
3.2.1 Samtycke	34
3.2.2 Sysselsättning, social trygghet och socialt skydd	39
3.2.3 Hälso- och sjukvård	45
4 Balansen mellan GDPR:s skyddsintresse och elitidrottens funktion.....	49
4.1 Den normativa spänningen	52
5 Slutsats	58
Källförteckning	61

Summary

Modern elite sports are characterized by extensive processing of personal data, particularly professional athletes' health data. To remain competitive, both as an individual athlete and as a team, far-reaching planning of training, health, and lifestyle is required. In addition, teams have access to advanced technology that enables the maximization of performance. As a result, the processing of health data has become an integral part of elite sports.

The processing consists of, for example, regular medical examinations, such as blood tests, as well as the use of so-called wearables, which enable the monitoring of heart rate, sleep, and physical load. The data is used to optimize training, nutrition, and recovery to enhance performance. The processing entails significant benefits for the athlete, who typically has a strong interest in development and top-level performance. At the same time, it involves risks. Health data may be used to the detriment of the athlete, such as in decisions regarding contract renewals. If such data is disclosed, it may also negatively impact the athlete's life beyond their sports career by, for example, affecting the athlete's ability to obtain insurance in the future. The processing thus raises significant data protection concerns. Under the General Data Protection Regulation, health data constitutes a special category of personal data, and the processing of such data is prohibited pursuant to article 9. However, there are a few derogations to this rule which could be applicable in the elite sport processing context. This thesis therefore examines how the processing of health data within elite sport should be assessed in relation to article 9, as well as to what extent such processing may be subject to one of the exceptions set out in the provision. Furthermore, the thesis aims to analyze whether the GDPR, in its current form, provides a sufficient legal framework for the specific nature of sports.

The thesis is based on EU law and adopts an EU law methodology, applying the hierarchy of legal sources recognized within EU law. Based on this, the rules of the GDPR and the meaning of article 9 are examined. The provisions are then applied to the elite sport context addressed in the thesis. The legal position is characterized by uncertainty. There is a noticeable absence of guidance by the Court of Justice through case law, which gives rise to interpretative uncertainties. The analysis leads to the conclusion that the processing of health data, in its entirety, is unlikely to be justified under any of the derogations provided for in the GDPR. The exception in article 9(2)(h) may, to some extent, allow for processing carried out for medical purposes, whereas processing carried out solely for performance optimization appears difficult to reconcile with the provision. The analysis further considers the advantages and disadvantages associated with the processing of health data and culminates in a discussion which concludes that the GDPR is not sufficient for the complex reality characterizing elite sports.

Sammanfattning

Dagens elitidrott präglas av en omfattande personuppgiftsbehandling, särskilt av professionella idrottares hälsouppgifter. För att vara konkurrenskraftig, både som idrottare och som idrottslag, krävs en långtgående och detaljerad planering av träning, hälsa och livsstil. Därtill har lag idag tillgång till avancerad teknik som möjliggör närmast minutiös optimering av prestation. Resultatet är att behandlingen av hälsouppgifter i dag utgör en integrerad del av elitidrotten. Sådan behandling sker exempelvis genom regelbundna medicinska undersökningar, såsom blodprover, och genom användningen av så kallade wearables, vilka möjliggör kontinuerlig insamling av data om exempelvis puls, sömn och fysisk belastning. Insamlade data används i sin tur för att optimera träningsupplägg, kost och återhämtning i syfte att maximera prestation. Behandlingen medför stora fördelar för den enskilde idrottaren, som i regel har ett starkt intresse av att utvecklas och prestera på högsta nivå. Samtidigt innebär den risker. Hälsouppgifter kan exempelvis användas till idrottarens nackdel, såsom vid beslut om kontraktsförlängning. Om uppgifterna dessutom sprids kan det få negativa konsekvenser även utanför idrotten, exempelvis genom försämrade möjligheter att teckna försäkringar i framtiden.

Denna behandling aktualiserar således betydande dataskyddsrättsliga frågor. Enligt Dataskyddsförordningen utgör hälsouppgifter känsliga personuppgifter, vars behandling som utgångspunkt är förbjuden enligt artikel 9. Uppsatsen syftar därför till att undersöka hur behandlingen av hälsouppgifter som förekommer inom elitidrotten ska bedömas i förhållande till artikel 9, samt i vilken utsträckning den kan omfattas av de undantag från förbudet som förordningen uppställer. Vidare analyseras huruvida GDPR i sin nuvarande utformning lämnar ett tillräckligt rättsligt utrymme för elitidrottens särskilda förhållanden.

Uppsatsen tar sikte på EU-rättsliga källor och utgår från en EU-rättslig metod, med den rättskällehierarki som erkänns inom denna. Med utgångspunkt i detta redogörs för innehållet i GDPR samt innebörden av artikel 9. Därefter tillämpas bestämmelserna på det elitidrottsliga sammanhang som uppsatsen behandlar. Rättsläget präglas emellertid av osäkerhet. Det saknas praxis från EU-domstolen, vilket ger upphov till tolkningsosäkerheter. Redogörelsen mynnar ut i slutsatsen att den behandling som sker inom elitidrotten svårigen, i sin helhet, kan godtas med stöd av någon av undantagsgrunderna i GDPR. Undantaget i artikel 9.2 h kan i viss utsträckning möjliggöra behandling som sker av medicinska skäl, medan behandling som uteslutande syftar till prestationsoptimering framstår som svårförenlig med artikeln. Analysen tar vidare sikte på de fördelar och nackdelar som behandling av hälsouppgifter kan innebära och kulminerar i en diskussion med slutsatsen att GDPR inte är tillräckligt specialiserat för den komplexa verklighet som elitidrotten präglas av.

Förord

Att under det senaste halvåret få fördjupa mig i ett ämne jag verkligen brinner för har varit ett fantastiskt sätt att avsluta juristprogrammet på.

Tack till min handledare Marja-Liisa Öberg för ditt stöd och din vägledning under skrivandets gång och ett stort tack till mamma, pappa, farmor och farfar för allt stöd och er uppmuntran.

Amanda Linderoth

Förkortningar

EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
EU	Europeiska unionen
FEU	Fördraget om Europeiska unionen
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
GDPR	General Data Protection Regulation
SGB	Sports Governing Bodies
Stadgan	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I samband med Vinter-OS 2026 påminns vi återigen om hur idrottsliga prestationer ständigt når nya nivåer, nivåer som tidigare betraktats som närmast omöjliga. Sedan de första moderna olympiska spelen 1896 har förutsättningarna för idrotten fundamentalt förändrats.¹ Den som vinner idag gör det inte enbart genom sin prestation under matchen eller loppet, utan även genom noggranna förberedelser där mätningar av kropp och hälsa formar en optimal prestation. Det är därför närmast obligatoriskt att samla in och behandla data från idrottarna för att kunna konkurrera. År 2018 antogs *Athlete's Declaration*, som fastställer ett antal rättigheter och skyldigheter för olympiska idrottare. Att rätten till privatliv och skyddet för personuppgifter uttryckligen lyfts fram speglar en utveckling där insamlingen av idrottares personuppgifter har blivit alltmer omfattande.²

Oavsett om det rör sig om fotboll eller uthållighetssport såsom längdskidåkning, cykling och löpning, präglas elitidrottarens vardag av kontinuerlig datainsamling. Europeisk elitidrott har i allt högre grad kommit att präglas av kommersialisering och betydande ekonomiska intressen, inte minst genom omfattande sponsoravtal och mediarättigheter.³ Under dessa förutsättningar spelar även de minsta prestationsförbättringar en avgörande roll, då idrottslig prestation kan översättas till ekonomiskt värde. Därför är möjligheten att mäta och analysera idrottarens värden en integrerad del av dagens elitidrott.

Ett tydligt uttryck för denna utveckling är användningen av så kallade wearables.⁴ Genom att utrusta idrottaren med dessa bärbara tekniska hjälpmedel, såsom pulsband eller smartklockor, kan man optimera den idrottsliga prestationen. Tekniken gör det möjligt att följa en idrottares hälsostatus dygnet runt, vilket är till stor hjälp för att förebygga skador och övervaka relevanta hälsovärden.⁵

Vid sidan av wearables används även medicinska tester för att analysera idrottarens fysiska status. Blodprover utgör en vanlig metod, och utförs bland annat för att mäta laktatnivåer i blodet under fysisk ansträngning och

¹ Olympiska spel <<https://sok.se/olympiska-spel.html?selectedEvent=Alla&lp-games-type%5B%5D=OS&lp-event-season%5B%5D=Vinter&selectedSport=Alla&lp-year-from=1896&lp-year-to=2026&freetext=&numberOfHitsToShow=12&lp-view-type=grid>> (besökt 2026-01-21).

² Athletes' Declaration <<https://www.olympics.com/athlete365/topics/athletes-declaration>> (besökt 2026-01-21).

³ Halgreen (2024) s. 21 f. och 33 f.

⁴ Begreppet wearables har blivit brukligt att använda i svenskan. Någon bra direkt översättning finns inte och därför kommer jag använda det engelska uttrycket.

⁵ Kato (2025) s. 72 f.

därigenom bedöma en idrottares uthållighet.⁶ Blodprover tas också för att samla in mer generell hälsoinformation om idrottaren. I dessa fall rör det sig typiskt sett om regelbundna prover, som syftar till att mäta blodvärden som kan påverka idrottarens prestation.⁷

Utöver wearables och blodprover används en mängd andra tekniker och hjälpmedel inom elitidrotten. Utifrån ovan anförda kan det konstateras att möjligheten att mäta och samla in data från idrottare medför betydande fördelar, såväl i fråga om prestationsoptimering, som i syfte att skydda idrottares hälsa.⁸ Samtidigt ger denna utveckling upphov till rättsliga utmaningar, inte minst vad gäller enskilda idrottares integritet och dataskydd, vilka har fått en allt större betydelse under 2000-talet, genom antagandet av den europeiska Dataskyddsförordningen⁹ (GDPR).¹⁰

Sammanfattningsvis kan det konstateras att dagens elitidrott i hög grad är datadriven och medicinskt avancerad och uppbyggd kring ett system som förutsätter omfattande behandling av idrottares personuppgifter. Samtidigt bygger Dataskyddsförordningen på en restriktiv hållning till sådan behandling och på ett starkt skydd för personuppgifter och inte minst hälsouppgifter. Det ger upphov till en normativ spänning mellan dataskyddsrättens skyddsintresse och elitidrottens behov av omfattande behandling av prestations- och hälsodata.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att, med utgångspunkt i spänningen mellan GDPR och elitidrottens behov av behandling av personuppgifter, undersöka huruvida gällande rätt erbjuder en balans mellan skydd för personuppgifter och elitidrottens behov av databehandling.

För att uppfylla syftet med uppsatsen ska följande huvudfrågeställning besvaras:

I vilken utsträckning är elitidrottens behandling av idrottares hälsouppgifter förenlig med GDPR, särskilt med avseende på artikel 9, och lämnar regelverket tillräckligt utrymme för idrottens särart?

⁶ Se till exempel Dumke m.fl. (2006) s. 601.

⁷ Morouço, Takagi & Fernandes (2018) s. 11.

⁸ Kato (2025) s. 71.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

¹⁰ Kato (2025) s. 72; Krzysztófek (2021) s. 8.

För att besvara huvudfrågeställningen ska följande underfrågeställningar besvaras:

1. Vilka undantagsgrunder enligt artikel 9 i GDPR kan aktualiseras vid elitidrottens behandling av idrottares hälsouppgifter?
2. Uppfyller behandlingen av hälsouppgifter som förekommer inom elitidrotten kraven för tillämpning av dessa undantagsgrunder?
3. Lämnar GDPR ett tillräckligt rättsligt utrymme för elitidrottens behandling av hälsouppgifter?

1.3 Metod och material

Denna uppsats identifierar och behandlar EU:s rättskällor varför den EU-rättsliga metoden har tillämpats. EU-rättslig metod är i grunden en rättsdogmatisk metod, vars primära syfte är att, genom identifiering, systematisering och tolkning av auktoritativa rättskällor, fastställa innehållet i gällande rätt. Inom den juridiska doktrinen föreligger en diskussion rörande den rättsdogmatiska metodens räckvidd, främst avseende i vilken utsträckning den, utöver att kartlägga rättsläget, även inbegriper kritiska och konstruktiva moment såsom kritiska analyser och framställandet av lösningsförslag.¹¹ Det verkar däremot råda konsensus om att metodens kärna utgörs av att fastställa och systematisera gällande rätt, vilka överensstämmer med denna uppsats syfte att kartlägga rättsläget för elitidrottens behandling av hälsouppgifter enligt GDPR.¹² Även om den EU-rättsliga metoden vilar på en rättsdogmatisk grund, uppvisar den särdrag i förhållande till en svensk rättsdogmatisk metod genom att en annan rättskällelära erkänns och tillämpas inom EU.¹³

EU:s rättsordning kännetecknas av ett samspel mellan den europeiska och den nationella nivån. Unionen antar rättsakter som medlemsstaterna genomför och tillämpar nationellt. EU-rättsliga bestämmelser kan vidare ha direkt effekt och ges företräde framför nationell rätt vid normkonflikter.¹⁴ Samtidigt finns det områden som faller utanför EU:s tillämpningsområde.¹⁵

EU-rättens rättskällor utgörs av primärrätten, vilken återfinns i de grundläggande fördragen och stadgan. Därefter följer internationella avtal, allmänna rättsprinciper, sekundärrätt antagen med stöd av fördragen, såsom förordningar, direktiv och beslut samt rättspraxis från EU-domstolen och tribunalen. EU-rättens bindande källor utgörs av primärrätten. Därtill kommer bindande sekundärrätt, internationella avtal och allmänna

¹¹ Hjertstedt (2019), s. 167.

¹² Ibid. s. 166 f.

¹³ Hettne & Eriksson (2011) s. 36.

¹⁴ Reichel (2025), s. 177–181.

¹⁵ Hettne & Eriksson (2011) s. 273.

rättsprinciper som fungerar som tolkningsunderlag med rättsligt begränsat värde.¹⁶ Det är med utgångspunkt i denna specifika rättskällelära som den rättsdogmatiska metoden tillämpats i denna framställning.

Uppsatsens huvuddel, som återfinns i avsnitten två och tre, tar sin utgångspunkt i lagtext, med särskilt fokus på artikel 9 i GDPR och de undantag som anges i artikel 9.2. Analysen inriktas delvis på att bedöma i vilken utsträckning dessa bestämmelser är tillämpliga på elitidrottens behandling av hälsouppgifter.

GDPR utgör ett sammanhängande regelverk där bestämmelserna är ömsesidigt beroende av varandra. Det kommer till uttryck genom att tillämpningen av artikel 9 förutsätter att förordningens territoriella och materiella tillämpningsområde enligt artiklarna 2 och 3 är uppfyllda. Vidare aktualiseras artikel 4, i vilken flera av de centrala begrepp som används i artikel 9 definieras. Därför är en begreppslig genomgång nödvändig för förståelsen av bestämmelsen. Även om ett undantag enligt artikel 9.2 är tillämpligt, utgör detta inte en tillräcklig rättslig grund för behandling. Det krävs därtill att övriga relevanta bestämmelser i förordningen beaktas, särskilt de grundläggande principerna i artikel 5 samt kraven på rättslig grund enligt artikel 6.

Uppsatsen behandlar därför inte enbart artikel 9, utan även flera andra centrala bestämmelser i GDPR. En betydande del av framställningen avser artiklarna 3, 4, 5 och 6, vilka dels sätter artikel 9 i sitt rättsliga sammanhang, dels är avgörande för bedömningen av huruvida förordningen är tillämplig i den aktuella situationen. GDPR utgör, som förordning, en del av den unionsrättsliga sekundärrätten.¹⁷ Regelverket konkretiserar skyddet för personuppgifter och utgör därmed det huvudsakliga analysmaterialet i uppsatsen.

EU:s gällande rätt kan i stor utsträckning sägas utvecklas genom rättspraxis.¹⁸ EU-domstolens tolkning av EU-rätten präglas i hög grad av ett teleologiskt synsätt, där bestämmelser tolkas utifrån sitt syfte. I EU-domstolens bedömningar är såväl bestämmelsens syfte som dess sammanhang avgörande för utfallet.¹⁹ Den teleologiska tolkningen syftar till att säkerställa att syftet med bestämmelsen främjas, undvika orimliga resultat vid bokstavstolkning samt fylla eventuella luckor som finns i EU-rätten.²⁰ Allmänna rättsprinciper ges därutöver en framträdande roll och en bestämmelse tillämpas i ljuset av

¹⁶ Hettne & Eriksson (2011) s. 40–44.

¹⁷ Ibid. s. 40–42.

¹⁸ Ibid. s. 40–44.

¹⁹ Ibid. s. 36.

²⁰ Ibid. s. 168.

principerna. På så sätt fungerar de allmänna principerna som en sammanhållande länk mellan olika rättsområden.²¹

EU-domstolens avgöranden utgör den centrala källan vid tolkning av EU-rätten.²² Därmed tar uppsatsen sin utgångspunkt i dess praxis vid tolkningen av och redogörandet för de enskilda bestämmelserna. Då GDPR är en relativt ny förordning är den vägledande praxisen i vissa delar begränsad, vilket gäller i synnerhet för de specifika bestämmelser som behandlas i denna uppsats. Rättsläget präglas därför av en viss osäkerhet då EU-domstolen i många avseenden ännu inte haft tillfälle att ta ställning. Därtill utökas osäkerheten då förordningen för närvarande är föremål för översyn och potentiella ändringar till följd av riktad kritik.²³ I de fall praxis från EU-domstolen finns har den tillmätts betydelse och använts i första hand. I avsaknad av vägledande avgöranden har i stället andra rättskällor fått tjäna som tolkningsunderlag. Doktrin har därför haft en särskild funktion genom att bidra till att sätta bestämmelserna i GDPR i en kontext och möjliggöra en mer fördjupad analys av förordningen.

I litteraturen har det diskuterats vilket värde doktrin ska tillmätas inom den EU-rättsliga metoden.²⁴ EU-domstolen hänvisar som regel inte till doktrin i sina avgöranden, men ändå anses doktrin ha visst inflytande. Det kommer bland annat till uttryck i generaladvokaternas förslag till avgörande, där det ofta redovisas för doktrins synpunkter.²⁵

Vid användningen av doktrin som rättskälla måste hänsyn tas till att den juridiska litteraturen kan präglas av författarens egna perspektiv och tolkningar. Litteraturen har därför behandlats med viss försiktighet. Som exempel kan nämnas att redogörelsen utgått från såväl nationell svensk som internationell doktrin. I den mån det varit möjligt har olika framställningar jämförts med varandra i syfte att kontrastera och förhålla den egna analysen till befintliga rättsliga diskurser. Svensk litteratur har inhämtats i form av litteratur av Brinnen och Westman, som sedan jämförts mot eller kompletterats av litteratur skriven av Krzysztosek samt Kuner med fler. Vad gäller metodrättsliga avväganden har litteratur av Hettne och Eriksson samt Nääv och Zamboni använts.

Vad gäller GDPR finns ytterligare vägledning i form av uttalanden av den europeiska dataskyddsmyndigheten (EDPB). EDPB är ett oberoende organ med egen rättskapacitet, vars syfte är att säkerställa en enhetlig tillämpning av

²¹ Ibid. s. 36–38.

²² Se artikel 19.1 FEU; Hettne & Eriksson s. 49 och s. 58 f.; Reichel (2025) s. 210.

²³ Integritetsskyddsmyndigheten, 'Både styrkor och risker i förslaget om ändringar av GDPR', 2026-02-11, <<https://www.imy.se/nyheter/bade-styrkor-och-risker-i-forslaget-om-andringar-av-gdpr/>> (besökt 2026-04-01)

²⁴ Hettne & Eriksson (2011) s. 120–122.

²⁵ Ibid. s. 120–122.

GDPR samt främja samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Styrelsen är en sammansättning av cheferna för de nationella tillsynsmyndigheterna inom EES och den europeiska datatillsynsmannen.²⁶ EDPB avger yttranden till de nationella tillsynsmyndigheterna i vissa förutbestämda situationer.²⁷ I vissa fall har styrelsen även befogenhet att fatta bindande beslut.²⁸ Därutöver publicerar EDPB löpande yttranden, vägledning och rekommendationer.²⁹

Europeiska dataskyddsstyrelsen är således ett rättsligt etablerat EU-organ vars befogenhet följer av artiklarna 68–76 i dataskyddsförordningen. Styrelsens yttranden och beslut, även i de fall de är bindande för nationella tillsynsmyndigheter, har dock inte samma rättskällevärde som avgöranden från EU-domstolen. Samtidigt är rättsläget inom dataskyddsområdet i flera avseenden fortfarande under utveckling. Där EU-domstolen ännu inte kommit med avgöranden fyller dataskyddsstyrelsens riktlinjer, yttranden och beslut en funktion som tolkningsstöd. Trots att EU-domstolen utgör den yttersta uttolkaren av EU-rätten³⁰ och att dess avgöranden bör utgöra tolkningsunderlag av unionsrätten, kan EDPBs vägledning och beslut få betydelse i avsaknad av avgöranden av högre auktoritet. Mot denna bakgrund används EDPBs uttalande i denna uppsats som tolkningsstöd, när klargöranden från högre rättskällor saknas.

Innan GDPR infördes och EDPB inrättades, fanns en motsvarande ordning genom den så kallade artikel 29-gruppen (WP29).³¹ Enligt artikel 29 i det tidigare dataskyddsdirektivet inrättades denna rådgivande arbetsgrupp med uppgift att övervaka och tolka direktivet samt bistå EU-kommissionen.³² Trots att såväl direktivet som WP29 numera är ersatt av GDPR och EDPB, kan WP29s yttrande under vissa förutsättningar fortfarande tillmätas visst tolkningsvärde där det saknas nyare vägledning. WP29 hade en funktion motsvarande den som idag innehas av EDPB, nämligen att främja en enhetlig tolkning av dataskyddsrätten inom EU.³³ Vid sidan av lagkommentarer och litteratur har således även yttranden och vägledning från EDPB, i första hand, och WP29, där vägledning från EDPB saknas, använts för att få klarhet i bestämmelserna i GDPR.

Avslutningsvis har artificiell intelligens använts som ett stöd under uppsatsskrivandet. Verktygen ChatGPT plus och Gemini har använts för språkliga förbättringar samt för att strukturera och tydliggöra egna

²⁶ The European Data Protection Board <https://www.edpb.europa.eu/about-edpb/who-we-are/european-data-protection-board_en> (besökt 2026-03-25); European Data Protection Board Rules of Procedure.

²⁷ Artikel 64 i GDPR; artikel 10 i European Data Protection Board Rules of Procedure.

²⁸ Artikel 65 i GDPR; artikel 11 i European Data Protection Board Rules of Procedure.

²⁹ Artikel 70 i GDPR; Artikel 12 i European Data Protection Board Rules of Procedure.

³⁰ Artikel 19.1 FEU.

³¹ Direktiv 95/46/EG.

³² Artikel 30 i direktiv 95/46/EG.

³³ Artikel 30 i direktiv 95/46/EG.

resonemang. AI-verktygen har därmed använts för språklig bearbetning av redan formulerade meningar och resonemang. Användningen har således inte ersatt självständig analys eller rättsliga bedömningar, utan enbart fungerat som hjälpmedel för att formulera och, på ett så precist sätt som möjligt, skriva om text. Vidare har DeepL använts som stöd vid genomgång av engelskspråkig litteratur, främst i syfte att kontrollera och säkerställa korrekt förståelse av innehållet. AI-verktygen har därmed fungerat som komplement i arbetsprocessen, medan samtliga rättsliga analyser och slutsatser har genomförts självständigt.

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen behandlar de delar av dataskyddsförordningen som är relevanta för syfte och frågeställningar. I övrigt avgränsas mindre relevanta delar från uppsatsen, och sådana antas läsaren känna till översiktligt.

GDPR är en relativt ny förordning och skyddet som garanteras genom den är i många avseenden unikt i världen, även om liknande reglering blir allt vanligare. Hur sporten samspelar med GDPR är mer särpräglad. Antidopingverksamheten som sker inom sporten har behandlats av EU-domstolen³⁴, bland annat avseende offentliggörandet av idrottares personuppgifter i samband med dopingärenden. I övrigt tycks behandlingen av personuppgifter inom sporten i stor utsträckning ske utan närmare rättslig granskning. Som denna uppsats illustrerar finns det därför skäl att närmare undersöka hur förenlig sportens personuppgiftsbehandling faktiskt är med GDPR. Samtidigt är relationen mellan idrott och GDPR omfattande, vilket gör det nödvändigt att avgränsa framställningen. Därför har följande preciseringar gjorts.

Gällande dataskydd och insamling av personuppgifter inom elitidrott i USA har frågan börjat regleras i Collective Bargaining Agreements, det vill säga sporternas respektive kollektivavtal.³⁵ Många menar att europeisk sport rör sig mot den amerikanska professionella idrotten i det avseende att reglering och utformning av exempelvis Major Leagues börjar avspeglas i den europeiska utformningen av sporter.³⁶ Av denna anledning skulle ett kollektivavtalat skydd för elitidrottarnas personuppgifter vara ett intressant tillskott till uppsatsen. På grund av uppsatsen begränsade omfattning kommer en avgränsning göras och de amerikanska Collective Bargaining Agreements kommer utelämnas för att uppsatsens innehåll ska kunna undersökas grundligt.

Det finns också litteratur³⁷ som behandlar skäl 112. Grunden till detta skäl är att den internationella antidopingverksamheten kräver överföring av

³⁴ Se exempelvis C-474/24 *NADA Austria and Others*, EU:C:2025:733.

³⁵ Kwon (2025) s. 02 f. och Nguyen (2025), s. 377.

³⁶ Se exempelvis Lars Halgreens resonemang i Halgreen (2024) s. 421–430.

³⁷ Kornbeck (2016).

dopingtestade idrottares personuppgifter mellan ett EU land och ett tredje land. Sådan överföring är egentligen behäftad med begränsningar, men viss öppning har skapat genom skäl 112. Litteraturen på området behandlar skäl 112, hur det påverkas av Schrems-domen³⁸ och om idrotten verkligen förses med det utrymme som antidopingverksamheten hoppades på eller inte. Uppsatsen övergripande fokusämne är hantering av elitidrottares personuppgifter. Även om internationell dataöverföring inom antidopingverksamheten utgör en central del av idrottens personuppgiftsbehandling, faller frågor rörande tredjelandsöverföringar och Schrems-domen utanför denna uppsats. Avgränsningen görs för att möjliggöra en djupgående analys av den behandling av hälsouppgifter som sker i den dagliga verksamheten hos professionella idrottslag. Därmed exkluderas även den personuppgiftsbehandling som utförs av SGB, då tyngdpunkten ligger vid klubbarnas direkta hantering av idrottarnas hälsodata i stället för att utreda all form av behandling av personuppgifter i förhållande till GDPR.

En avgränsning har dessutom gjorts mellan breddidrott och elitidrott. Även om personuppgiftsbehandlingen inom breddidrotten också utgör ett ämne värt att undersöka, har uppsatsen begränsade omfattning inneburit att jag enbart kommer undersöka personuppgiftsbehandling inom elitidrott. Inom elitidrotten har det, i sin tur, gjorts en avgränsning mellan professionella idrottare och andra elitidrottare. EU-rätten saknar en enhetlig definition av vad som utgör en professionell idrottare. Vad som avses med professionell idrottare i denna uppsats är idrottare som utövar sin sport på heltid mot ekonomisk ersättning, typiskt sett i avtalsrelation till ett lag eller en klubb. Det innebär bland annat att vissa delar av GDPR inte blir tillämpliga, såsom artikel 9.2 d som berör icke vinstdrivande organ.

När man nystar vidare inom just elitidrotten öppnas en värld av olika hälso- och prestationsoptimeringstekniker. Allt från de enklare varianterna som att ta blodprover för att säkerställa att idrottarens hälsovärden ligger inom rätt spann, till de mer avancerade som går ut på att analysera genetisk information om spelare och idrottare för att optimera idrottsprestation. Exempelvis har det visat sig att vissa genvarianter i COL1A1-genen har kopplats till skillnader i bindvävens styrka och kan därför förknippas med en utökad risk för sen- och ligamentsskador. Genom att ta DNA-prover av idrottare kan man upptäcka vissa sådana risker.³⁹ Trots att det sannolikt faller under samma kategori som behandling av känsliga personuppgifter för prestationsoptimering, har behandling av genetiska uppgifter avgränsats från uppsatsen undersökning för att undvika en allt för omfattande och spretig framställning.

DNA-provtagning för prestationsoptimering är bara ännu ett exempel på den personuppgiftsbehandling som sker inom elitidrotten. Med beaktande av den

³⁸ C-362/14 *Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner*, EU:C:2015:650.

³⁹ Goodlin m.fl. (2015), s. 1–5.

omfattande och långtgående behandling av personuppgifter som i realiteten sker inom idrotten, kommer uppsatsen endast beröra en del av denna, nämligen exempel på hälsouppgifter. Trots att andra känsliga personuppgifter såsom biometriska och genetiska uppgifter i säkert lika stor utsträckning behandlas, samt andra uppgifter som inte utgör känsliga personuppgifter, riskerar uppsatsen att bli för övergripande och spretig om inte ett urval görs, varför en avgränsning gjorts till enbart några få exempel på hälsouppgifter.

Till sist har en avgränsning gjorts från att ur ett juridiskt perspektiv även undersöka eventuella mellanhänder som i GDPR:s terminologi kallas personuppgiftsbiträden⁴⁰. Med detta avses aktörer som vid användningen av wearables kan behandla personuppgifter för lagens räkning, såsom tredje part. Det kan även röra sig om externa aktörer, såsom biokemister eller andra specialister som analyserar exempelvis blodprover, som skulle kunna omfattas av reglerna kring personuppgiftsbiträde.

Denna avgränsning har gjorts dels eftersom det är svårt att få tillgång till konkret information om förekomsten och verksamheten hos sådana mellanhänder inom idrottslagen, vilket dels skulle medföra en i huvudsak hypotetisk framställning, dels eftersom en sådan genomgång i stor utsträckning skulle bli hypotetisk samt kräva ett omfattande utrymme utan att i någon större utsträckning bidra till uppsatsen syfte och frågeställningar. Av denna anledning behandlas inte personuppgiftsbiträden i behandlingen av hälsouppgifter inom elitidrotten närmare i denna uppsats.

1.5 Forskningsläge

GDPR genomsyrar de flesta discipliner och även så idrotten. Trots detta är forskningsfältet för behandling av elitidrottarens personuppgifter och GDPR relativt begränsad och föga behandlat i den juridiska litteraturen. Litteraturen som finns är fragmenterad och behandlar främst snävt avgränsade delar såsom AI användning för prestationsoptimering inom elitidrott och de dataskyddsrättsliga problem som uppstår till följd av behandlingen av idrottarens personuppgifter.⁴¹

Vid insamlingen av hälsouppgifter från professionella idrottare uppstår frågan vem som äger datan. Detta är också ett område som i allt högre grad uppmärksammas och diskuteras i litteraturen.⁴² Den befintliga forskningen behandlar dock i huvudsak det amerikanska sport- och rättssystemet i fråga om dataägarskap, snarare än det europeiska.

Det kan således konstateras att skärpunkten mellan dataskydd och sportens behandling av personuppgifter är något som uppdagas alltmer i litteraturen.

⁴⁰ Se artikel 4.8 i GDPR för närmare definition av personuppgiftsbiträde.

⁴¹ Elmer (2025).

⁴² Se exempelvis Nguyen (2025) s. 397–399 där ägarskap av wearables data diskuteras.

Däremot går det samtidigt att konstatera att det är amerikanska akademiker som befinner sig i framkant och driver utvecklingen på området. Eftersom forskningen är ny och inte heltäckande finns det skäl att bidra till forskningen, särskilt ur ett europeiskt perspektiv där området ännu är begränsat utforskat.

1.6 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fem avsnitt. I indelningen presenteras bakgrunden, där läsaren ges möjlighet att skapa sig en förståelse för hur behandlingen av hälsouppgifter hanteras inom elitidrotten. I det andra avsnittet följer en kort redogörelse för idrottens ställning inom EU samt vad som avses med idrottens särart. Syftet med detta avsnitt är att ge läsaren en förståelse för den särart som förknippas med idrotten, vilket bland annat kommer till uttryck genom EU:s erkännande i artikel 165 i FEUF.

Därefter följer tredje avsnittet, som innehåller en mer ingående genomgång av GDPR. Här ges en bakgrund till regelverket samt en redogörelse för de bestämmelserna som leder fram till artikel 9, vilken är av central betydelse för uppsatsens frågeställningar. I anslutning till genomgången av artikel 9 behandlas även de relevanta undantagsgrunderna. Efter varje undantag görs en löpande tillämpning på det elitidrottsliga sammanhang som uppsatsen behandlar. Således behandlas här uppsatsens första och andra underfrågeställningar.

I det fjärde avsnittet förs en mer samlad diskussion, där uppsatsens tredje underfrågeställning besvaras och huvudfrågeställning diskuteras. Här analyseras resultaten från föregående avsnitt i syfte att bedöma huruvida GDPR lämnar ett tillräckligt rättsligt utrymme för elitidrottens behandling av hälsouppgifter. Avslutningsvis presenteras i det femte avsnittet en sammanfattning med slutsatserna av uppsatsen.

2 Elitidrottens särart i EU-rätten

Sportens betydelse för samhället har blivit alltmer framträdande, både ur ett ekonomiskt och socialt perspektiv. Trots detta saknades länge en uttrycklig reglering av idrotten inom EU. Först genom Lissabonfördraget 2009 infördes en särskild bestämmelse om sport i artikel 165. Genom denna bestämmelse erkänns idrottens särskilda karaktär. Mer specifikt föreskrivs att den Europeiska unionen ska beakta idrottens specifika särdrag, dess strukturer och dess sociala funktioner.⁴³ Räckvidden av detta erkännande har emellertid länge varit föremål för diskussion. Vissa aktörer, såsom UEFA, har tolkat bestämmelsen som en förstärkning av idrottens autonomi och som ett argument för ett mer självreglerande ordning.⁴⁴ Idrottsliga aktörer har länge verkat för ett undantag för sporten som går i linje med UEFA:s tolkning.

Trots sådana tolkningar framstår det dock som mer sannolikt att artikel 165 FEUF inte erbjuder idrotten något generellt undantag från EU-rätten. Detta klargjordes i Bosman-avgörandet där det fastslogs att idrott, i den mån det utgör ekonomisk verksamhet, omfattas av EU-rätten, inklusive reglerna om fri rörlighet och konkurrens.⁴⁵ Denna utgångspunkt har därefter bekräftats i senare praxis, däribland i avgörandet i Super League-fallet.⁴⁶ EU-domstolen fastslog här att artikel 165 inte innebär att idrotten undantas EU:s primärrätt.⁴⁷ I stället ger artikel 165 EU uttryck för en stödjande kompetens inom sport, med fokus på dess sociala och utbildande funktioner, snarare än att etablera särskilda rättsliga undantag.⁴⁸

Det är således klargjort att idrotten inte ges någon självreglerande makt och undantas från EU-rätten, utan måste förhålla sig till exempelvis konkurrensrättsliga regler, såsom illustrerats i Super League-fallet.⁴⁹ Därför bör idrotten även fullt ut omfattas av GDPR, i den mån verksamheten faller inom dess tillämpningsområde.

Trots att artikel 165 FEUF inte medför något undantag från EU-rätten för idrotten, kvarstår bestämmelsen och EU:s skyldighet att beakta idrottens särskilda karaktär. Den närmare innebörden av detta erkännande är dock inte

⁴³ Artikel 165 FEUF.

⁴⁴ Lindholm (2011) s. 163.

⁴⁵ C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association and others v Bosman and others*, EU:C:1995:463.

⁴⁶ C-333/21 *European Superleague Company, SL v Fédération internationale de football association (FIFA) and Union of European Football Associations (UEFA)*, EU:C:2023:1011.

⁴⁷ Ibid. p. 101.

⁴⁸ Halgreen (2024) s. 57-66.

⁴⁹ C-333/21 *European Superleague Company, SL v Fédération internationale de football association (FIFA) and Union of European Football Associations (UEFA)*, EU:C:2023:1011, p. 101.

fullt ut klarlagd. Detta aktualiserar frågan i vilka avseenden idrottens särart gör sig gällande i praktiken.

En tänkbar tolkning av bestämmelsen är att idrottens strukturer och verksamhet skiljer sig fundamentalt från många andra samhällsområden. Generella regelverk är ofta utformade för att reglera typiska förhållanden, men idrottens verksamhet bygger på premisser som inte alltid ryms inom dessa standardiserade ramar. Om man tolkar artikel 165 utifrån dess ordalydelse, skulle det kunna antyda att idrottens särart kräver en viss lyhördhet vid rättstillämpningen för att säkerställa att regelverket träffar rätt i sitt sammanhang.

Detta skapar ett spänningsfält vid tillämpningen av EU-rätten. Det finns en inneboende risk att en strikt och enhetlig tillämpning av generella lagar på idrottens område blir klumpig, eftersom den intresseavvägning som lagstiftaren gjort för samhället i stort inte nödvändigtvis speglar de behov och risker som finns inom elitidrotten. Frågan kvarstår därför om artikel 165 kan fungera som en ventil som möjliggör en mer nyanserad rättstillämpning, eller om idrottens särart förblir en princip utan praktisk betydelse i mötet med tvingande lagstiftning.

Särskilt framträdande blir denna problematik när regelverk som syftar till att skydda grundläggande rättigheter ska appliceras på idrottens specifika miljöer. Om rättstillämparen inte förmår kalibrera bedömningen efter de unika förutsättningar som råder inom idrotten, riskerar de generella skyddsmekanismerna att träffa snett i förhållande till verksamhetens natur. Därför framstår idrottens särart som en relevant aspekt att beakta i analysen av GDPR och elitidrottens behandling av idrottares hälsouppgifter.

3 Den rättsliga regleringen av personuppgiftsbehandling

3.1 GDPR och dess bakgrund

Följande avsnitt syftar till att redogöra för de centrala bestämmelserna i GDPR. I korthet reglerar förordningen skyddet för fysiska personers personuppgifter inom EU och EES samt den fria rörligheten av personuppgifter mellan medlemsstaterna.⁵⁰ Förordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt rätten till skydd för personuppgifter samt att säkerställa en enhetlig skyddsnivå inom EU.⁵¹ Därigenom eftersträvas att fundamentala rättigheter kopplade till skydd av personuppgifter respekteras samtidigt som ett effektivt samarbete inom EU främjas.⁵²

GDPR trädde i kraft 25 maj 2018 och ersatte det tidigare dataskyddsdirektivet 95/46/EG. Reformen syftade till att modernisera dataskyddsregleringen inom EU mot bakgrund av den omfattande teknologiska utveckling och digitalisering som skett sedan direktivet antogs. Den ökade användningen av sociala nätverkstjänster, den utbredda tillgången till internet, näthandel och internetbanker samt internationella företags omfattande överföring av data är bara några exempel på den utveckling och globalisering som informationstekniken genomgått som låg till grund för reformen.⁵³

Idag är möjligheterna att samla in, lagra och bearbeta stora mängder data avsevärt större på grund av den omfattande utveckling som skett av hård- och mjukvara. Företag använder i allt större utsträckning internet för kommersiella ändamål som bygger på insamling och analys av personuppgifter. Bland annat behandlas idag uppgifter om individers geografiska position, yrke, intressen, hälsa och ekonomi. Samtidigt har även etablerad teknik, såsom ansiktsgenkänning, fått en förändrad och expanderad betydelse. Den teknologiska utvecklingen sedan antagandet av gamla dataskyddsdirektivet har därmed medfört nya och mer omfattande risker för den personliga integriteten och rätten till privatliv, vilket i sin tur gav upphov till behovet av en reformerad och mer enhetlig lagstiftning.⁵⁴

Till skillnad från det tidigare direktivet, som innebar en minimiharmonisering, är GDPR som förordning direkt tillämplig i alla medlemsstater och tillförsäkrar full harmonisering av dataskydd inom unionen.⁵⁵ Förordningen är vidare horisontellt tillämplig och kan återopas i

⁵⁰ Art 1.1 GDPR; Krzysztófek (2021) s. 13 f.

⁵¹ Art 1.1 GDPR; Krzysztófek (2021) s. 13.

⁵² Krzysztófek (2021) s. 17 f.

⁵³ Ibid. s. 14 f.

⁵⁴ Ibid. s. 14 f.

⁵⁵ Artikel 288 FEUF.

tvister mellan enskilda.⁵⁶ Som utgångspunkt gäller därför att nationella bestämmelser som står i strid med GDPR saknar verkan.⁵⁷ Samtidigt ger förordningen i vissa avseenden medlemsstaterna utrymme att komplettera och precisera regleringen genom nationell lagstiftning.⁵⁸

Antagandet av GDPR vilar på EU-rättsligt primär rätt.⁵⁹ I artikel 16 i FEUF föreskrivs att var och en har rätt till skydd för sina personuppgifter. Rätten till skydd för personuppgifter har sin grund i rätten till privatliv och för att denna ska anses tillgodosedd förutsätts ett tillräckligt skydd för personuppgifter.⁶⁰ Rätten till privatliv förekommer i åtskilliga internationella instrument. Bland annat återfinns den i Europakonventionen⁶¹, EU:s rättighetsstadga⁶² och FN:s rättighetsförklaring⁶³. Skyddet för personuppgifter sträcker sig således utöver GDPR och vilar på en bred och djupt förankrad rättighetsgrund.

3.1.1 GDPR:s tillämpningsområde

GDPR är tillämplig på automatiserad behandling av personuppgifter. Med personuppgifter avses varje uppgift som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person, det vill säga en person som direkt eller indirekt kan identifieras genom exempelvis namn, identifikationsnummer eller andra faktorer som är kopplade till, bland annat, personens fysiska, genetiska och ekonomiska identitet. Begreppet personuppgifter behandlas mer ingående i nästa avsnitt. Juridiska personer faller utanför förordningens tillämpningsområde.⁶⁴

Anonymisering kan tjäna som ett exempel på var gränsen för förordningens tillämpningsområde går. Inom ramen för verksamhet som omfattas av GDPR kan aktörer som behandlar personuppgifter vidta åtgärder i form av anonymisering. Anonymisering innebär att uppgifter bearbetas på ett sådant sätt att en enskild inte längre kan identifieras. Sådana anonymiserade personuppgifter faller utanför GDPR:s tillämpningsområde, eftersom de inte längre utgör personuppgifter.⁶⁵ Ett exempel på detta är domstolars hantering av avgöranden, där personuppgifter kan anonymiseras innan de offentliggörs. Det kan dock vara svårt i praktiken att uppnå fullständig anonymisering varför det kan anses vara ett ineffektivt tillvägagångssätt. I en mindre kommun där alla känner alla kan det vara möjligt att identifiera vem

⁵⁶ Krzysztofek (2021) s. 17.

⁵⁷ Artikel 99.2 GDPR.

⁵⁸ Se exempelvis artikel 88 angående medlemsländernas rätt att fastställa mer specifika regler för att säkerställa skyddet av rättigheter och friheter vid behandling av anställdas personuppgifter i anställningsförhållanden.

⁵⁹ Krzysztofek (2021) s. 29 f.

⁶⁰ Ibid. s. 24.

⁶¹ Se artikel 8 i Europeiska Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna.

⁶² Se artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁶³ Se artikel 12 i The Universal Declaration of Human Rights.

⁶⁴ Detta framgår av skäl 14, artikel 1 och definitionerna i artikel 4.1 GDPR.

⁶⁵ Skäl 26 i GDPR.

domstolsavgörandet avser, trots att alla identifieringsuppgifter har raderats.⁶⁶ Sammanfattningsvis omfattar GDPR endast uppgifter som kan hänföras till en viss individ.

Utöver vad som anförts ovan är GDPR:s materiella tillämpningsområde begränsat i flera avseenden. Förordningen är inte tillämplig på behandling som faller utanför EU-rättens tillämpningsområde, såsom verksamhet som rör nationell säkerhet.⁶⁷ Vidare undantas även personuppgiftsbehandling som sker inom ramen för brottsbekämpande verksamhet.⁶⁸ Personuppgiftsbehandling som utförs uteslutande för privat eller hushållsbruk är också undantaget.⁶⁹ Att som privatperson lagra vännerens telefonnummer i sin telefon eller ha bilder med sina kollegor i mobilen utgör således behandling som faller utanför tillämpningsområdet.⁷⁰ Detta gäller under förutsättningen att behandlingen saknar koppling till yrkesmässig eller ekonomisk verksamhet. Denna distinktion mellan kommersiell och icke-kommersiell behandling för GDPR:s tillämplighet görs bara för privatpersoner.⁷¹ GDPR är bindande för företag och därav saknar det betydelse om ett företag behandlar personuppgifter av kommersiella skäl eller inte.⁷²

GDPR:s territoriella tillämpningsområde omfattar personuppgiftsbehandling som sker inom ramen för en verksamhet som är etablerad i EU. Det innebär att en verksamhet som har sitt registrerade säte inom EU behöver säkerställa att personuppgiftsbehandlingen sker i enlighet med bestämmelserna i GDPR. Tillämpningsområdet är emellertid inte begränsat till verksamheter med huvudsäte inom EU. Även verksamheter som är registrerade utanför EU, men som har en filial eller representation inom EU omfattas av förordningen. Vad som avgör om GDPR är tillämplig i sådana fall är var verksamheten har sin etablering.⁷³ Det saknar emellertid betydelse var behandlingen av personuppgifterna faktiskt äger rum.⁷⁴

GDPR är också tillämpligt i det fall en verksamhet inte är fysiskt etablerad inom EU, men behandlar personuppgifter som avser personer inom EU. Detta gäller exempelvis globala aktörer som Facebook och Amazon, vilka erbjuder tjänster till, eller övervakar beteendet hos, personer inom EU.⁷⁵

⁶⁶ Krzysztofek (2021) s. 66 f.

⁶⁷ Artikel 2.2 a GDPR.

⁶⁸ Artikel 2.2 d GDPR; Krzysztofek (2021) s. 50 f.

⁶⁹ Artikel 2.2 c GDPR samt skäl 18 GDPR.

⁷⁰ Artikel 2.2 c GDPR.

⁷¹ Skäl 18 GDPR.

⁷² Krzysztofek (2021) s. 51.

⁷³ Artikel 3.1 GDPR; Krzysztofek (2021) s. 53.

⁷⁴ Detta är nu explicit uttryckt genom artikel 3.1 i GDPR. Det fastslogs däremot redan i ett avgörande från EU-domstolen i C-131/12 *Google Spain SL and Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González*, EU:C:2014:317.

⁷⁵ Artikel 3.2 GDPR.

Sammantaget kan det konstateras att GDPR omfattar verksamheter som behandlar personuppgifter där verksamheten har en etablering inom EU eller där verksamheten i och för sig har etablering utanför EU men som har kunder som de övervakar inom EU.⁷⁶ För det sistnämnda fallet ställer GDPR krav på att företaget utser en representant. Denna representant ska vara etablerad inom ett medlemsland inom vilket personerna, vars personuppgifter behandlas, befinner sig.⁷⁷

Mot bakgrund av det ovan anförda kan det konstateras att den behandling av uppgifter som förekommer inom elitidrotten typiskt sett avser identifierbara fysiska personer och därmed utgör personuppgiftsbehandling i GDPR:s mening. I följande avsnitt kommer begreppet personuppgifter behandlas närmare, särskilt med fokus på hälsouppgifter, vilka är centrala för uppsatsens syfte och frågeställningar. Därför framstår det inte som nödvändigt att i detta skede närmare problematisera frågan.

Vidare bedrivs den verksamhet som uppsatsen tar sikte på, nämligen professionell elitidrott inom Europa, i regel inom ramen för verksamheter med etablering inom EU. Detta innebär att den aktuella personuppgiftsbehandlingen som utgångspunkt omfattas av GDPR:s territoriella tillämpningsområde. Därav framstår det inte som nödvändigt att närmare problematisera frågan om förordningens tillämplighet i det enskilda fallet.

3.1.2 Grundläggande definitioner

För att vidare förstå kopplingen mellan behandlingen av elitidrottars personuppgifter och GDPR krävs en förståelse för de begrepp som GDPR baseras på och som avgör omfattningen och formerna för skyddet. Artikel 4 i dataskyddsförordningens innehåller definitioner av centrala termer. De mest relevanta för uppsatsens syfte kommer behandlas mer ingående i följande avsnitt.

Begreppet personuppgifter utgör en central utgångspunkt för tillämpningen av GDPR och är därmed av grundläggande betydelse för denna uppsats. Definitionen återfinns i artikel 4.1 i GDPR.

personuppgifter: varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (nedan kallad en registrerad), varvid en identifierbar fysisk person är en person som direkt eller indirekt kan identifieras särskilt med hänvisning till en identifierare som ett namn, ett identifikationsnummer, en lokaliseringssuppgift eller onlineidentifikatorer eller en eller flera faktorer som är specifika för den fysiska personens fysiska,

⁷⁶ Krzysztófek (2021) s. 53 f.

⁷⁷ Artikel 27 GDPR; Krzysztófek (2021) s. 53 f.

fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet

För att en uppgift ska falla inom definitionen krävs således att den avser en fysisk person⁷⁸ som är direkt eller indirekt identifierbar särskilt med hänvisning till en faktor som är specifik för personen. Den individ som personuppgifterna avser benämns i definitionen som den registrerade. Frågan om vad som utgör identifierbarhet kan emellertid ge upphov till tolkningssvårigheter, eftersom möjligheten att faktiskt identifiera personen beror på vilka medel som står till förfogande.

Frågan behandlades av EU-domstolen i *Patrick Breyer v. Bundesrepublik Deutschland*⁷⁹ där domstolen diskuterade två möjliga tolkningar. Enligt den första tolkningen, det objektiva kriteriet, anses en person identifierbar oavsett den faktiska möjligheten att identifiera personen. Sålunda skulle en IP-adress vara en personuppgift för att det någonstans finns information som kan koppla adressen till en individ. Den andra tolkningen, det subjektiva kriteriet, utgår i stället från att identifiering endast är möjlig om uppgifter som innehas av tredje part kan nås och användas av en viss aktör med hjälp av medel som rimligen kan komma att användas. Beroende på vilket av kriterierna som ges företräde kan tolkningen av vad som utgör en personuppgift påverkas.⁸⁰

Enligt EU-domstolen kan möjligheten att använda uppgifter som finns hos en annan aktör för att identifiera en person uteslutas om identifieringen är olaglig eller praktiskt omöjlig genom att det exempelvis krävs en oproportionerligt kostsam insats, vilket gör att risken för identifiering är obetydlig.⁸¹ Av skäl 26 i GDPR framgår att en person är identifierbar om personen kan identifieras med medel som rimligen kan komma att användas, vilket går mer i linje med det subjektiva kriteriet.⁸² Domstolen landade också i en liknande slutsats, nämligen att det avgörande för om personen anses identifierbar är om identifiering är praktiskt och rättsligt möjlig.⁸³

Det bör även framhållas att det inte finns en uttömmande lista av vilka uppgifter som, enbart till sin natur utgör personuppgifter. Bedömningen är i stället kontextberoende. Ett namn kan exempelvis innehas av flera personer och behöver således inte utgöra en personuppgift i GDPR:s mening. Ett identifikationsnummer i ett befolkningsregister kan endast kopplas till en viss person om tillgång till relevanta databaser finns. En sådan uppgift utgör endast en personuppgift för en myndighet med laglig tillgång till databasen.

⁷⁸ Se vidare skäl 14 GDPR.

⁷⁹ C-582/14 *Patrick Breyer v Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2016:779.

⁸⁰ Krzysztofek (2021) s. 56 f.

⁸¹ C-582/14 *Patrick Breyer v Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2016:779, p. 46.

⁸² Skäl 26 GDPR.

⁸³ C-582/14 *Patrick Breyer v Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2016:779, p. 46–49.

För en privatperson som lagligen och faktiskt saknar medel att koppla numret till en specifik person, är personen inte identifierbar. På motsvarande sätt kan även uppgifter som i sig framstår som neutrala, såsom ett banksaldo, i vissa situationer möjliggöra identifiering. Ett visst saldobelopp kan i de flesta fall inte kopplas till en specifik individ, men i en begränsad kontext, såsom hos en mindre lokal bank, kan ett ovanligt högt eller avvikande saldo röja vem uppgiften avser. På så sätt kan identifierbarhet uppstå genom kontext och inte bara genom teknisk koppling.⁸⁴

Dessutom innebär teknikutvecklingen att omfånget av vilka typer av uppgifter som utgör personuppgifter växer. Ett sådant exempel är geolokaliseringssuppgifter. När mobiltelefonoperatörer samlar in sådana uppgifter skapas förutsättningar för att identifiera enskilda individer. Kompletterande uppgifter som kortbetalningar och inlägg i sociala medier kan, i kombination med geolokaliseringssuppgifter, avslöja den berörda personens identitet.⁸⁵ Sammantaget kan konstateras att begreppet personuppgifter ges en vid och dynamisk tolkning, där identifierbarheten i hög grad är beroende av kontext samt de medel som rimligen kan komma att användas.

Förutom begreppet personuppgift, utgör personuppgiftsansvarig en annan grundläggande definition i GDPR. Artikel 4.7 ger följande definition.

personuppgiftsansvarig: en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter; om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt

För att säkerställa att rätt subjekt åläggs ansvar har definitionen fått en bred tolkning i praxis.⁸⁶ De som omfattas av definitionen av personuppgiftsansvarig är organ som beslutar över vissa centrala delar av personuppgiftsbehandlingen. Närmare bestämt avses den som har inflytande över ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter.⁸⁷ Avgörande är således om organet faktiskt kan påverka vad syftet med behandlingen är samt hur den utförs. Om flera parter har inflytande kan de bli gemensamt personuppgiftsansvariga förutsatt att deras roller för behandlingen är nödvändiga och sammankopplade.⁸⁸ Oftast är det

⁸⁴ Krzysztofek (2021) s. 58–61.

⁸⁵ Ibid. s. 61 f.

⁸⁶ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 4, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-10).

⁸⁷ Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR, p. 20.

⁸⁸ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 4, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-10).

organisationen som åläggs ansvaret som personuppgiftsansvarig och inte enskilda personer såsom en VD eller anställd. I praktiken finns det dock ingen begränsning för vem som kan anses vara personuppgiftsansvarig.⁸⁹ EU-domstolen har dessutom fastslagit att det inte finns något krav på faktisk åtkomst till personuppgifterna för att anses vara personuppgiftsansvarig.⁹⁰ Således sträcker sig definitionen långt och kräver en individuell prövning i varje enskilt fall.⁹¹

Tillhörande definitionen av personuppgiftsansvarig är definition av personuppgiftsbiträde i artikel 4.8, där det anges att personuppgiftsbiträde är ”en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning”.⁹²

Begreppet personuppgiftsbiträde har, i likhet med personuppgiftsansvarig, en vid räckvidd och kan omfatta flera olika typer av aktörer.⁹³ Kriterierna som ställs upp i definitionen är att organet ska vara fristående från den personuppgiftsansvarige samt behandla personuppgifter för den personuppgiftsansvarige.⁹⁴ Om behandlingen i stället utförs inom ramen för den personuppgiftsansvariges egen organisation aktualiseras inte rollen som personuppgiftsbiträde.⁹⁵ Som tidigare anförts kommer någon närmare bedömning av personuppgiftsbiträdesrollen inte göras i uppsatsen, utan begreppet inkluderas här primärt för att klargöra rollfördelningen mellan de olika aktörerna vid en personuppgiftsbehandling.

Sammanfattningsvis grundas GDPR:s ansvarsmodell på en fördelning mellan den som bestämmer över behandlingen och den som utför den. Skillnaden ligger i att den personuppgiftsansvarige beslutar om syftet med behandlingen, medan personuppgiftsbiträdet utför behandlingen som en extern resurs för den personuppgiftsansvariges räkning. På så sätt kan det finnas en struktur med samverkande aktörer, men det rättsliga ansvaret förblir hos den part som kontrollerar ändamålet med behandlingen.

För att ytterligare klargöra hur personuppgifter hanteras inom ramen för GDPR är det även nödvändigt att beakta definitionen av behandling i artikel 4.2.

behandling: en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom

⁸⁹ Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR, p. 17.

⁹⁰ C-210/16 *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein*, EU:C:2018:388.

⁹¹ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 4, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-10).

⁹² Artikel 4.8 GDPR.

⁹³ Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR, p. 73.

⁹⁴ Ibid. p. 76.

⁹⁵ Ibid. p. 78.

insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring

Definitionen innehåller en omfattande uppräkningslista av åtgärder som utgör behandling av personuppgifter. Emellertid är inte uppräkningslistan uttömmande, för att även nya former av behandling som uppkommer till följd av den tekniska utvecklingen ska kunna omfattas av regleringen.⁹⁶ Definitionen karaktäriseras av teknikneutralitet, vilket innebär att skyddet för personuppgifter i enlighet med skäl 15 till GDPR inte ska påverkas av vilken teknik som används. Därigenom säkerställs att regelverket inte kan kringgås genom valet av teknisk lösning.⁹⁷

3.1.3 Grunderna för laglig personuppgiftsbehandling

3.1.3.1 *Principer för behandling av personuppgifter*

För att behandling av personuppgifter ska anses laglig enligt GDPR krävs att de grundläggande principerna i artikel 5⁹⁸ iakttas samt att behandlingen har stöd i någon av de rättsliga grunderna som anges i artikel 6.⁹⁹ Artikel 5.1 uppställer sex grundläggande principer som ska följas vid all behandling av personuppgifter.

Den första principen ställer krav på laglighet, korrekthet och öppenhet.¹⁰⁰ Denna princip innefattar således tre kumulativa krav. För att behandlingen ska anses laglig krävs för det första att den har stöd i någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6.1 i GDPR. Kravet på korrekthet innebär för det andra att behandlingen ska ske på ett sätt som är rimligt och förutsebart för den registrerade. Detta innebär att behandlingen är vad den registrerade kan förvänta sig mot bakgrund av exempelvis den information som lämnats i samband med insamlingen.¹⁰¹ EDPB har vidare uttalat att en obalans mellan den registrerade och personuppgiftsansvarige, i kombination med exempelvis ett *take-it-or-leave-it*-villkor, kan innebära att behandlingen står i strid med principen om korrekthet.¹⁰² Principen omfattar för det tredje ett krav på öppenhet. Det innebär att den registrerade ska informeras om och kunna förstå

⁹⁶ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 4, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-10).

⁹⁷ Skäl 15 till GDPR.

⁹⁸ Det finns viss möjlighet att begränsa principerna genom lagstiftningsåtgärder. Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

⁹⁹ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹⁰⁰ Artikel 5.1 a GDPR.

¹⁰¹ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹⁰² EDPBs Binding Decision 5/2022 on the dispute submitted by the Irish SA regarding WhatsApp Ireland Limited (Art. 65 GDPR) Adopted on 5 December 2022, p. 156–157.

hur personuppgifterna samlas in och behandlas. Informationen ska utformas på ett sådant sätt att den är begriplig och lättillgänglig för den registrerade.¹⁰³

Den andra principen avser ändamålsbegränsning.¹⁰⁴ Den innebär att den personuppgiftsansvarige på förhand ska fastställa ändamålet med behandlingen av personuppgifterna och därefter behandla uppgifterna i enlighet med detta ändamål.¹⁰⁵ Det uppställs ett krav på att ändamålen för behandlingen ska vara särskilda, vilket innebär att de ska vara tillräckligt preciserade och inte alltför allmänt formulerade. I lagkommentaren anges exempelvis ”förbättra användarvillkoren” som ett exempel på ett för specifikt ändamål.¹⁰⁶ Det är samtidigt tillåtet att behandla personuppgifter för flera ändamål, förutsatt att varje enskilt ändamål uppfyller de krav som följer av regelverket.¹⁰⁷

Härutöver ska ändamålen vara uttryckligt angivna. Även om något uttryckligt krav på skriftlighet inte uppställs, följer det av ansvarsskyldigheten i artikel 5.2 i GDPR att de bör dokumenteras.¹⁰⁸ Ändamålen ska dessutom vara berättigade i förhållande till en rättslig grund enligt artikel 6.1.¹⁰⁹

Principen ger vidare uttryck för den så kallade finalitetsprincipen, vilken innebär att personuppgifterna inte får behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ursprungliga ändamålen. Det finns dock ett visst utrymme att behandla uppgifterna för andra ändamål är de som angavs vid insamlingen, förutsatt att dessa inte är oförenliga med de primära ändamålen. Förutsättningarna för en sådan vidarebehandling framgår av artikel 6.4 GDPR.¹¹⁰

Den tredje principen föreskriver uppgiftsminimering. Den innebär att den personuppgiftsansvarige ska begränsa behandlingen till de personuppgifter som är nödvändiga för att uppnå ändamålen med behandlingen. Därtill uppställs krav på att uppgifterna ska vara adekvata och relevanta i förhållande till dessa ändamål.¹¹¹

Vidare ska uppgifterna vara riktiga och uppdaterade i enlighet med den fjärde principen. Den personuppgiftsansvarige ska vidta varje rimlig åtgärd för att säkerställa att felaktiga uppgifter raderas eller rättas utan dröjsmål. Detta kompletteras av artikel 16 i GDPR, som ger den registrerade en uttrycklig rätt att få felaktiga uppgifter rättade. Förordningen uppstället härutöver flera

¹⁰³ Skäl 30 GDPR.

¹⁰⁴ Artikel 5.1 b GDPR.

¹⁰⁵ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹⁰⁶ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

rättigheter för den registrerade i förhållande till dennes personuppgifter såsom rätt till tillgång, rättelse och radering.¹¹² Huruvida en uppgift ska anses riktig bedöms utifrån uppgifternas objektiva korrekthet i förhållande till ändamålet med behandlingen.¹¹³

Enligt den femte principen uppställs krav på lagringsminimering. Detta innebär att personuppgifterna inte får lagras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas.¹¹⁴

Den sjätte och sista principen avser integritet och konfidentialitet. När personuppgifter behandlas ska det ske under iakttagelse av lämpliga skyddsåtgärder. Genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder säkerställs att integritet och konfidentialitet upprätthålls under hela behandlingsprocessen.¹¹⁵

Slutligen uppställer förordningen ytterligare krav på den personuppgiftsansvarige som följd av ovanstående principer. Den personuppgiftsansvarige ska nämligen, i enlighet med artikel 5.2 i GDPR, kunna visa att behandlingen sker i överensstämmelse med de principer som anges i artikel 5.1. En tillåten behandling förutsätter således att principerna i artikel 5 efterlevs samtidigt som behandlingen vilar på någon av de rättsliga grunderna i artikel 6. Denna ansvarsskyldighet innebär att den personuppgiftsansvarige inte bara bär det faktiska ansvaret för efterlevnaden, utan även åläggs en lagstadgad skyldighet att kunna påvisa detta.¹¹⁶

Sett ur ett elitidrottsligt perspektiv är svårt att avgörande huruvida principerna iaktas vid den behandling av hälsouppgifter som sker inom elitidrotten och som uppsatsen avser behandla. En sådan bedömning skulle förutsätta en ingående insyn i de interna processerna hos respektive elitidrottslag, vilket inte är möjligt att tillgå. I den fortsatta framställningen utgås det därför från att dessa grundläggande principer efterlevs hos de respektive idrottslagen och att det därför blir av större värde att diskutera rättsliga grunder för behandlingen längre fram i uppsatsen.

3.1.3.2 Villkor för laglig behandling av personuppgifter

För att en behandling av personuppgifter ska anses vara laglig krävs, utöver iakttagandet av de grundläggande principerna i artikel 5, att behandlingen vilar på någon av de rättsliga grunder som räknas upp i artikel 6.1 i GDPR.

¹¹² Se artiklarna 15-17 i GDPR för nämnda exempel på en registrerads rättigheter.

¹¹³ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹¹⁴ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ibid.

Bestämmelsen uppställer sex alternativa grunder, varav minst en måste vara uppfylld för att behandlingen ska vara tillåten.

Den första grunden som stadgas i artikeln är att den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen av personuppgifter för ett eller flera specifika ändamål.¹¹⁷ Definitionen av samtycke återfinns i artikel 4.11 i GDPR och kommer behandlas mer ingående i avsnitt 3.2.1.

Den andra grunden för laglig behandling är när behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilken den registrerade är part.¹¹⁸ Att behandlingen underlättar fullgörandet av avtalet är inte tillräckligt, utan behandlingen måste vara avgörande för att kunna leverera vad avtalet gäller. Den personuppgiftsansvarige måste således kunna visa att syftet med avtalet förfelas utan behandlingen. Detta klargjordes av EU-domstolen i målet C-394/23 *Mousse* där domstolen fann att insamling av kunders könsidentitet för att personanpassa kommunikation inte var nödvändigt för att uppfylla avtalet.¹¹⁹ Domstolen konstaterade att en nödvändig behandling ställer krav på att "[...] behandlingen [måste] vara objektivt sett oundgänglig för att uppnå ett ändamål som utgör en väsentlig del av avtalsprestationen gentemot den registrerade."¹²⁰ Om så är fallet kan behandling ske i enlighet med artikel 6.1.b.

Det ska emellertid framhållas att det, till skillnad från vad som gäller för allmänna personuppgifter, inte finns något undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter som grundar sig på fullgörandet av avtal.¹²¹ Inom elitidrotten innebär detta att det inte är juridiskt tillräckligt att inkludera hälsotester, såsom blodanalyser för laktatmätning, som ett villkor i idrottarens kontrakt. Ett sådant avtalsvillkor saknar verkan som laglig grund för behandlingen av hälsoupgifter, varför en särskild undantagsgrund enligt artikel 9.2 i GDPR måste vara tillämplig. En närmare redogörelse för behandlingen av känsliga personuppgifter presenteras i ett senare avsnitt.

Den tredje grunden avser fall där behandlingen är nödvändig för fullgörandet av en rättslig förpliktelse.¹²² Detta omfattar situationer där den personuppgiftsansvarige, till följd av EU-rätt eller en medlemsstats nationella rätt, åläggs förpliktelser som förutsätter behandling av personuppgifter.¹²³ I målet *Mousse* betonade EU-domstolen att en behandling aldrig kan anses vara nödvändig om behandlingsändamålet rimligen kan uppnås på ett sätt som är

¹¹⁷ Artikel 6.1 a GDPR.

¹¹⁸ Artikel 6.1 b GDPR.

¹¹⁹ C-394/23 *Mousse v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) and SNCF Connect*, EU:C:2025:2, p. 33–34.

¹²⁰ Ibid. p. 33.

¹²¹ Krzysztofek (2021) s. 152 f.

¹²² Artikel 6.1 c GDPR.

¹²³ Artikel 6.3 GDPR; Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 6, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-25).

mindre ingripande i den registrerades rätt till privatliv samt rätt till skydd för personuppgifter.¹²⁴

Om behandlingen är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller för en annan fysisk person, kan behandlingen stödjas på den fjärde grunden i artikel 6.1.d. Denna grund är avsedd att tillämpas restriktivt och aktualiseras därför endast om det är uppenbart att det inte finns en annan relevant rättslig grund i artikel 6 och det rör sig om en akut situation där det råder fara för människors liv.¹²⁵

Den femte grunden avser behandling som är nödvändig för en uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning.¹²⁶ För att denna grund ska kunna åberopas krävs för det första att uppgiften är fastställd i rättsordningen, det vill säga att det finns normativt stöd för att uppgiften är av allmänt intresse.¹²⁷ Grunden aktualiseras främst i situationer då offentliga organ och myndigheter utför uppgifter för samhällets räkning, men det kan också omfatta situationer då privata aktörer fått tilldelat sådana befogenheter i enlighet med artikel 6.3 GDPR. Likt de föregående grunderna krävs även här att kravet på nödvändighet är uppfyllt. Det innebär att om ändamålet kan uppnås genom åtgärder som är mindre ingripande i den registrerades rättigheter, anses kravet på nödvändighet inte uppfyllt.¹²⁸ En prövning av nödvändigheten ska göras mot principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1.c GDPR samt mot proportionalitetsprincipen som kommer till uttryck i artikel 52.1 i Stadgan.¹²⁹

Den sista grunden tillåter behandling som är nödvändig för ändamål som rör den personuppgiftsansvariges eller tredje parts berättigade intresse, om inte den registrerades intressen eller grundläggande rättigheter väger tyngre.¹³⁰ De kumulativa rekvisiten för grundens tillämplighet är således att det föreligger ett berättigat intresse, att behandlingen är nödvändig för att tillgodose detta intresse samt att intresset väger tyngre än den registrerades intressen eller rättigheter.¹³¹ EU-domstolen har i målet C-621/22 *Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond v Autoriteit Persoonsgegevens*, preciserat innebörden av artikeln. Domstolen konstaterade att det saknas en definition av vad som utgör ett berättigat intresse, eller annan närmare precisering av vilka intressen som omfattas. Det konstaterades att det står klart att ett berättigat intresse inte behöver vara föreskrivet i lag, förutsatt att intresset är lagligt.¹³² Att

¹²⁴ C-394/23 *Mousse v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) and SNCF Connect*, EU:C:2025:2, p. 28.

¹²⁵ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 6, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-25).

¹²⁶ Artikel 6.1 e GDPR.

¹²⁷ Artikel 6.3 GDPR.

¹²⁸ C-200/23 *Agentsia po vpsivaniyata*, EU:C:2024:827, p. 109–111.

¹²⁹ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 6, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-25).

¹³⁰ Artikel 6.1 f GDPR.

¹³¹ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 6, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-25).

¹³² C-621/22 *Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond v Autoriteit Persoonsgegevens*, EU:C:2024:858, p. 38–41.

behandlingen är nödvändig innebär att det berättigade intresset inte rimligen kan uppnås lika effektivt på annat sätt som är mindre ingripande i den registrerades rätt till privatliv. Även för denna grund ska nödvändighetsprövningen ske i ljuset av principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i GDPR.¹³³ Slutligen ska en avvägning göras mellan de motstående intressena. Av skäl 47 till förordningen framgår det att den registrerades intresse kan väga tyngre om behandlingen sker på ett sätt som personen i fråga inte rimligen kunnat vänta sig.¹³⁴

Sammanfattningsvis förutsätter en laglig behandling av personuppgifter inom EU och EES att principerna i artikel 5 efterlevs samt att det föreligger en rättslig grund enligt artikel 6 i GDPR. Medan huvudregeln för vanliga personuppgifter är att behandlingen är tillåten så länge dessa krav är uppfyllda, uppställer förordningen strängare rekvisit för särskilda kategorier av personuppgifter. För sådana uppgifter gäller att ytterligare villkor måste vara uppfyllda för att behandlingen ska anses legitim.¹³⁵ Denna särreglering analyseras närmare i ett senare avsnitt.

3.1.4 Uppgifter om hälsa

Då denna uppsats syftar till att granska behandlingen av hälsouppgifter inom elitidrotten och dess förenlighet med GDPR, är det av väsentlig betydelse att närmare definiera vad som utgör en uppgift om hälsa i förordningens mening. Begreppet utgör en underkategori till de särskilda kategorier av personuppgifter som åtnjuter ett förstärkt skydd enligt EU-rätten.¹³⁶

Enligt artikel 4.15 i GDPR avses med uppgifter om hälsa personuppgifter som ”rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus”.¹³⁷ Av skäl 35 till förordningen framgår vidare att begreppet omfattar samtliga uppgifter som rör en persons fysiska eller psykiska hälsotillstånd och som avslöjar information om såväl tidigare som nuvarande och framtida hälsa. Hälsouppgifter inkluderar bland annat uppgifter som härrör från medicinska undersökningar av kroppsdelar eller kroppsvätskor, vilket inkluderar såväl genetiska som biologiska prover, liksom information om sjukdom, sjukdomsrisk eller biomedicinsk status eller fysiologiska tillstånd, oberoende av uppgifternas källa.¹³⁸

EDPB har i sina riktlinjer framhållit att hälsouppgifter förtjänar ett särskilt starkt skydd eftersom behandlingen av sådana personuppgifter kan medföra

¹³³ Ibid. p. 42–43.

¹³⁴ Skäl 47 GDPR; C-621/22 *Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond v Autoriteit Persoonsgegevens*, EU:C:2024:858, p. 45.

¹³⁵ Se exempelvis Guidelines 03/2020 on the processing of data concerning health for the purpose of scientific research in the context of the COVID-19 outbreak, p. 15.

¹³⁶ Se artikel 9.1 i GDPR.

¹³⁷ Artikel 4.15 GDPR.

¹³⁸ Skäl 35 GDPR.

betydande risker för den registrerades fri- och rättigheter. Styrelsen understryker i sammanhanget relevansen av EU-domstolens praxis avseende det tidigare dataskyddsdirektivet, där det i målet C-101/01 *Lindqvist* slogs fast att ”uppgifter om hälsa” ska ges en vid tolkning för att omfatta information som berör alla aspekter av en individs hälsa.¹³⁹ Vidare framgår av EDPBs riktlinjer att uppgifter om hälsa kan härröra från flera olika källor såsom information som inhämtats genom medicinska tester, uppgifter som erhåller status som hälsouppgifter på grund av den specifika kontexten eller information som blir till hälsodata genom att den kombineras med andra uppgifter och därigenom blottar en individs hälsotillstånd.¹⁴⁰

Hälsouppgifter utgör en kategori av personuppgifter som betraktas som känsliga och åtnjuter därför förstärkt skydd enligt GDPR, framförallt genom artikel 9. Huvudregeln enligt artikel 9 är att behandlingen av sådana uppgifter är förbjuden.¹⁴¹ Bakgrunden till förordningens restriktiva inställning till behandling av sådana uppgifter är att dessa uppgifter anses vara särskilt kritiska för rätten till privatliv samt det föreligger en förhöjd risk för intrång i den registrerades rättigheter och friheter.¹⁴² Om sådana personuppgifter offentliggörs föreligger en risk för allvarlig och irreparabel skada, exempelvis genom kränkning av den personliga värdigheten, stigmatisering eller social exkludering. Det kan i förlängningen komma att påverka individens möjligheter till bland annat anställning, kreditgivning eller försäkring. Genetiska och biometriska uppgifter samt uppgifter om hälsa faller, tillsammans med bland annat etnisk och politiska åsikter, under definitionen av särskilda kategorier av personuppgifter.¹⁴³ Behandling av dessa uppgifter anses medföra betydande risker för den registrerades rättigheter och friheter.¹⁴⁴

Inom elitidrotten utgör användningen av wearables en central metod för att monitorera idrottarens fysiska status och prestationsförmåga. Smartklockor är ett typ av wearable-verktyg som är särskilt vanligt i professionella sammanhang. Genom avancerade inbyggda sensorer kan klockorna registrera löpande rörelsemönster och fysiologiska parametrar hos användaren, vilket möjliggör en detaljerad analys av hälsovärden såsom hjärtfrekvens, sömnkvalitet och syrenivåer i blodet.¹⁴⁵

¹³⁹ Guidelines 03/2020 on the processing of data concerning health for the purpose of scientific research in the context of the COVID-19 outbreak, p. 7–8; C-101/01 *Lindqvist*, EU:C:2003:596, p. 50.

¹⁴⁰ Guidelines 03/2020 on the processing of data concerning health for the purpose of scientific research in the context of the COVID-19 outbreak, p. 7–8.

¹⁴¹ Brinnen, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

¹⁴² Krzysztofek (2021) s. 149 f.

¹⁴³ Art 9.1 GDPR.

¹⁴⁴ Skäl 75 GDPR.

¹⁴⁵ Kato (2025) s. 72 f.

Utöver användningen av wearables utgör blodanalyser en central metod för att erhålla djupgående insikter om idrottarens fysiologiska status. Ett syfte med dessa tester är att fastställa laktatnivåer under fysisk ansträngning, vilket är en vetenskapligt grundad indikation på en individs uthållighetsförmåga. Studier har visat att laktatmätning under träning är en tillförlitlig metod för att bedöma idrottarens uthållighet eftersom laktattröskeln visat sig ha en stark korrelation med den faktiska prestationsförmågan.¹⁴⁶ Blodprover används därutöver för en bredare klinisk uppföljning av idrottarens hälsotillstånd. Genom regelbunden provtagning inhämtas data rörande blodets hematologiska status, njurfunktion, inflammationsnivåer, hormonell funktion, levervärden och lipidnivåer. Samtliga faktorer har direkt inverkan på idrottsliga resultat.¹⁴⁷

Mot bakgrund av vad som konstaterats i detta avsnitt ska uppgifter om hälsa ges en vid innebörd. Vid en tillämpning på elitidrottens behandling av personuppgifter innebär detta följande. Uppgifter som samlas in genom wearables kan användas för att bedöma en idrottares fysiska status och prestationsförmåga. Dessa uppgifter ger därmed direkt information om individens fysiologiska funktioner. Vad gäller medicinska tester såsom blodprover får dessa anses utgöra typiska hälsodata eftersom de direkt blottar en persons fysiologiska tillstånd. Även om data från wearables inte alltid är av direkt medicinsk karaktär, fyller den i praktiken en liknande funktion genom att indikera såväl hälsostatus som prestationsförmåga.

Vidare kan behandlingen av såväl klassiska hälsodata som data som härstammar från wearables få betydande konsekvenser för den enskilde idrottaren. Om uppgifter om exempelvis puls eller andra fysiologiska parametrar delas med eller läcker till andra externa aktörer, såsom potentiella framtida arbetsgivare och idrottslag kan detta direkt påverka idrottarens möjligheter att ingå framtida kontrakt. Uppgifterna kan därmed få en avgörande inverkan på individens ekonomiska och professionella situation. I enlighet med EDPBs riktlinjer talar detta för behovet av ett förstärkt skydd, vilket ytterligare styrker att data från wearables bör omfattas av definitionen av hälsouppgifter i artikel 9 i GDPR.

Detta vinner även stöd i WP29s yttrande angående användningen av kroppsnära enheter i arbetsrelationer.¹⁴⁸ Arbetsgruppen klargjorde där att teknik som möjliggör spårning och övervakning av arbetstagares hälsa, däribland mätare som registrerar puls och sönmönster över tid, innebär behandling av uppgifter om hälsa.¹⁴⁹

¹⁴⁶ Allen m.fl. (1985) s. 1282–1284.

¹⁴⁷ Kato (2025) s. 71.

¹⁴⁸ Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 2/2017 on data processing at work.

¹⁴⁹ Ibid. s. 18.

Sammanfattningsvis bör således, i ljuset av en vid tolkning av hälsouppgifter och uttalanden från både EDPB och WP29, såväl resultat från medicinska prover som data från wearables inom elitidrotten klassificeras som uppgifter om hälsa och därmed omfattas av det särskilda skyddet i artikel 9 i förordningen.

3.2 Särskilda kategorier av personuppgifter

Som tidigare konstaterats får vanliga personuppgifter som inte utgör känsliga personuppgifter behandlas under förutsättning att principerna i artikel 5 efterlevs samt att det föreligger en rättslig grund enligt artikel 6 i GDPR. För särskilda kategorier av personuppgifterna är utgångspunkten den omvända. Behandling av personuppgifter som räknas upp i artikel 9.1 är som huvudregel förbjuden.¹⁵⁰ Hit hör bland annat uppgifter om hälsa så som de definieras i artikel 4.15.¹⁵¹ Det råder emellertid inte ett absolut förbud mot behandlingen av känsliga uppgifter. Bestämmelsen uppställer nämligen ett antal undantag, men då dessa är strikt avgränsade ska de tolkas restriktivt.¹⁵²

Det bör erinras om att laglig behandling av känsliga personuppgifter förutsätter en dubbel prövning. Utöver att behandlingen måste omfattas av ett av undantagen i artikel 9.2, krävs alltså att den vilar på en rättslig grund enligt artikel 6.1.¹⁵³ Tillämpligheten av en undantagsbestämmelse i artikel 9.2 medför således inte att kraven i artikel 6.1 efterges.

3.2.1 Samtycke

Det första undantaget som anges i artikel 9.2 i GDPR är samtycke.¹⁵⁴ Utgångspunkten enligt denna bestämmelse är att behandlingen av personuppgifter, som enligt huvudregeln är förbjuden, kan tillåtas om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandling. I artikel 4.11 definieras samtycke som:

samtycke av den registrerade: varje slag av frivillig, specifik, informerad och otvetydig viljeyttring, genom vilken den registrerade, antingen genom ett uttalande eller genom en entydig bekräftande handling, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne

Av definitionen följer att flera kumulativa krav måste vara uppfyllda för att ett giltigt samtycke ska anses föreligga. Samtycket ska vara frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt.

¹⁵⁰ Art 9.1 GDPR.

¹⁵¹ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 9, Karnov (JUNO) (besökt 2026-03-01).

¹⁵² C-446/21 *Maximilian Schrems v Meta Platforms Ireland Limited*, EU:C:2024:366.

¹⁵³ Skäl 51 GDPR.

¹⁵⁴ Artikel 9.2 a GDPR.

Ett frivilligt samtycke fordrar att den registrerade fritt har kunnat ta ställning. Om personen känner sig tvingad, om samtycket utgör ett icke förhandlingsbart villkor i ett avtal eller om personen inte kan återkalla sitt samtycke, utgör exempel på situationer då den registrerade inte anses fritt kunna ta ställning till om han eller hon vill ge sitt samtycke.¹⁵⁵ Den personuppgiftsansvarige måste kunna visa att den registrerade har haft möjlighet att vägra eller dra tillbaka sitt samtycke utan repressalier.¹⁵⁶ GDPR uppställer därutöver ytterligare krav för att ett samtycke ska anses giltigt i artikel 7, vilka även är tillämpliga vid behandling av särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9. Om behandlingen baseras på samtycke som laglig grund ska den personuppgiftsansvarige kunna visa att den registrerade har lämnat samtycke till behandlingen av personuppgifterna enligt artikel 7.1.¹⁵⁷

EDPB belyser att det på sysselsättningsområdet, liksom relationen mellan medborgare och offentliga myndigheter, finns en maktobalans som kan komma att påverka samtyckets giltighet. Personuppgifter i ett anställningsförhållande bör därför som huvudregel inte behandlas baserat på samtycke. I ett anställningsförhållande föreligger en beroendeställning mellan den anställda och arbetsgivaren. Det innebär att den anställda riskerar att uppleva att han eller hon inte kan vägra att ge sitt samtycke till arbetsgivaren utan att riskera repressalier eller andra negativa konsekvenser. Däremot erkänns att det i undantagsfall att det kan finnas utrymme för att använda samtycke som grund för behandling av personuppgifter i ett anställningsförhållande, förutsatt att det står klart att en vägran inte är förknippad med negativa konsekvenser.¹⁵⁸

Därtill har EDPB uttalat, vad gäller systematisk övervakning, att samtycke som en rättslig grund är olämpligt på grund av att det är svårt att bevisa att samtycke i sådana situationer faktiskt är frivilligt och lämnat innan behandlingen påbörjats. EDPB exemplifierade genom att förklara att i det fall en idrottare ber om videoövervakning för att bedöma och analysera teknik och prestation, har samtycke givits och behandlingen är tillåten med samtycke som grund. I det fall då klubben initierar övervakning över ett helt lag för att bedöma och analysera teknik och prestation, är däremot samtycke inte en giltig grund för behandlingen, eftersom idrottarna kan känna sig tvingade att ge sitt samtycke.¹⁵⁹

¹⁵⁵ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 13–14.

¹⁵⁶ Skäl 42 i GDPR; European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 46.

¹⁵⁷ Artikel 7.1 GDPR.

¹⁵⁸ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 21–22. Se vidare skäl 43 till GDPR.

¹⁵⁹ European Data Protection Board, Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices, p. 43–45.

Det finns ett flertal situationer i artikel 7.4 i GDPR där ett samtycke inte betraktas som frivilligt. Det gäller särskilt när den registrerade lämnar samtycket under press eller otillbörlig påverkan.¹⁶⁰ Särskild hänsyn ska tas till om samtycke kopplats samman med godkännande av avtalsvillkor eller om fullgörandet av ett avtal görs beroende av samtycke till behandling av personuppgifter som inte är nödvändiga för avtalets genomförande. I sådana fall presumeras samtycket inte vara frivilligt. Bestämmelsen syftar till att förhindra att samtycke kamoufleras i avtalsrelationer och att behandlingen av personuppgifter blir en direkt eller indirekt motprestation för ett avtal.¹⁶¹

För att samtycket ska anses fritt och således giltigt finns vidare krav på granularitet. Ett giltigt samtycke kräver granularitet i förhållande till insamlingsändamålen. Det innebär att det inte räcker att den registrerade endast får möjlighet att ge ett generellt samtycke till alla ändamål med behandlingen för att samtycket ska vara giltigt. I stället kräver frivillighet att den registrerade har möjlighet att ge separata godkännanden till varje ändamål.¹⁶²

Granularitet är nära kopplat till kravet på att samtycket ska vara specifikt.¹⁶³ Det sistnämnda innebär att den registrerade lämnar sitt samtycke i förhållande till ett eller flera specifika ändamål samt att den registrerade har haft en möjlighet att ta ställning till varje enskilt ändamål separat. För att detta krav ska anses tillgodosett ska den personuppgiftsansvarige specificera ändamål för att undvika så kallad funktionsglidning. Därtill ska den personuppgiftsansvarige skilja på samtyckesval för olika behandlingsändamål och tydligt särskilja information som avser samtycke från annan information.¹⁶⁴ Artikel 5.1 b i förordningen ställer krav på att ett ändamål ska bestämmas på förhand. Denna bestämmelse kompletteras genom kravet på specifikt samtycke för att undvika funktionsglidning, vilket är en förskjutning av ändamål som resulterar i att den registrerades uppgifter successivt behandlas för fler syften än vad som ursprungligen angivits.¹⁶⁵

Därutöver utgör transparens och öppenhetskravet en grundläggande del av GDPR. För att uppfylla denna princip krävs att ett samtycke som lämnas är informerat. Den personuppgiftsansvarige ska därför förse den registrerade med tydlig, begriplig och lättillgänglig information innan ett samtycke

¹⁶⁰ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 14; skäl 43 och artikel 7.4 i GDPR.

¹⁶¹ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 26–29.

¹⁶² Skäl 43 GDPR; European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 42–44.

¹⁶³ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 44.

¹⁶⁴ Ibid. p. 55.

¹⁶⁵ Ibid. p. 56–61.

inhämtas.¹⁶⁶ Om sådan information inte tillhandahålls den registrerade blir samtycket ogiltigt. Syftet med informationskravet är att säkerställa att den registrerade förstår vad samtycket omfattar och är medveten om sin rätt att när som helst återkalla samtycket.¹⁶⁷

Slutligen ska den registrerade ha lämnat en otvetydig viljeyttring till samtycke. Det kan lämnas antingen genom ett yttrande eller en entydig bekräftande handling, vilket innebär att samtycket lämnats genom en medveten handling. Det kan exempelvis ges genom en skriftlig eller muntlig förklaring som tydligt indikerar den registrerades avsikt.¹⁶⁸

När det rör behandling av känsliga personuppgifter skärps kraven ytterligare, då artikel 9 föreskriver att samtycket måste vara uttryckligt.¹⁶⁹ Det finns flera sätt ett uttryckligt samtycke kan lämnas på. Ett exempel som angetts av EDPB är en skriftlig förklaring som undertecknas av den registrerade. Dessutom kan även elektroniska underskrifter eller inskannade dokument med underskrifter vara adekvata.¹⁷⁰

Det kan i sammanhanget tilläggas att WP29 uttalat sig om maktrelationen mellan arbetsgivare och arbetstagare i förhållande till kravet på uttryckligt samtycke. WP29 framhöll att det råder en ojämlik maktrelation då arbetstagaren befinner sig i ett ekonomiskt beroende av arbetsgivaren. Under sådana omständigheter anses det osannolikt att ett uttryckligt samtycke kan lämnas frivilligt till användningen av wearables som arbetsgivaren tillhandahållit i syfte att övervaka arbetstagarens hälsa. Detta förstärks ytterligare av hälsouppgifters känsliga karaktär, varför ett samtycke enligt WP29 i dessa situationer i regel inte bör anses juridiskt giltigt.¹⁷¹

Inom elitidrotten uppstår ett särskilt problem vid användningen av samtycke som undantagsgrund, eftersom förhållandet mellan idrottaren och laget oftast präglas av en tydlig beroendeställning. Idrottaren är inte bara ekonomiskt beroende av klubben, utan även karriärmässigt beroende av dess beslut, bedömningar och prioriteringar. Klubben kontrollerar i många fall tillgången till träning, tävling, medicinska resurser, uttagning och i förlängningen även möjligheten till fortsatt anställning eller kontrakt, både med den nuvarande klubben och med andra klubbar. Denna maktobalans som EDPB har identifierat i anställningsförhållanden gör sig i hög grad gällande inom

¹⁶⁶ Artikel 7.2 samt skäl 32 GDPR.

¹⁶⁷ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 62–63 samt 67–68.

¹⁶⁸ Skäl 32 GDPR; European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 75–79.

¹⁶⁹ Kuner, Bygrave & Docksey (2019) s. 377.

¹⁷⁰ European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, p. 91–94.

¹⁷¹ Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 2/2017 on data processing at work, p. 5.4.4.

elitidrotten, där idrottaren i praktiken ofta befinner sig i en underordnad position i förhållande till laget. Därför framstår samtycke, i regel, som en olämplig grund för behandling av känsliga personuppgifter.

För det fall samtycke, trots rådande maktobalans, skulle åberopas som undantagsgrund och anses utgöra en giltig grund enligt artikel 9.2 a, måste det prövas om samtycket är frivilligt, uttryckligt, specifikt och informerat. Vad gäller frivilligheten finns flera omständigheter som talar emot att kravet är uppfyllt.

I en konkurrensutsatt bransch som elitidrotten är, där antalet tillgängliga idrottare är stort och överstiger efterfrågan hos lagen, är klubbens förhandlingsstyrka betydande. Den enskilde idrottaren har i många fall begränsade valmöjligheter och får ofta nöja sig med det kontrakt som han eller hon erbjuds, förutsatt att han eller hon inte tillhör de högst rankade idrottarna inom sporten, där utrymme för förhandling torde vara större. För en vanlig professionell idrottare, finns sällan möjligheten att ställa krav på laget. Kontraktet som erbjuds får snarare karaktären av ett ”take-it-or-leave-it”-kontrakt, där idrottaren får acceptera de villkor som erbjuds. Även om det inte kan förutsättas att samtycke till behandling av hälsouppgifter uttryckligen villkoras i kontraktet i varje enskilt fall, är det tydligt att den strukturella obalansen riskerar att påverka idrottarens möjlighet att fatta ett verkligt och fritt beslut. Risker förefaller därför stora att en idrottare står utan faktisk möjlighet att vägra insamling och behandling av hans eller hennes hälsouppgifter. Sannolikheten är således stor att samtycket i många fall inte uppfyller kravet på frivillighet.

Detta förstärks ytterligare av de sociala och organisatoriska förhållanden som råder inom lagidrott och elitidrottsmiljöer. Även i det fall laget inte uttryckligen kräver att idrottaren ska samtycka, kan gruppdyamik, förväntningar och prestationskrav skapa ett indirekt tryck. Idrottaren kan i praktiken ha begränsade eller till och med obefintliga möjligheter att motsätta sig behandlingen, särskilt när övriga lagmedlemmar genomgår tester och klubbrepresentanter som lagläkare, sportschefer och tränare förespråkar att dessa genomförs genom att exempelvis basera kommande träningsprogram på resultaten. Det kan påverka bedömningen av huruvida samtycket är att betrakta som frivilligt.

En ytterligare aspekt av frivilligheten är möjligheten att återkalla samtycket. Artikel 7.3 i GDPR föreskriver den registrerades rätt att när som helst återkalla sitt samtycke. I den elitidrottsliga kontexten uppkommer frågan om denna rättighet verkligen kan utövas i praktiken utan negativa konsekvenser. Även om det formellt står en idrottare fritt att återkalla ett tidigare lämnat samtycke, är det långt ifrån säkert att detta kan ske utan att påverka relationen till klubben, tränarstaben eller lagläkarna. En återkallelse skulle exempelvis kunna leda till att underlaget för prestationsbedömningar minskar eller att

idrottaren uppfattas som oseriös och oprofessionell. Även om sådana konsekvenser inte behöver vara uttryckligt sanktionerade, kan deras blotta möjlighet medföra att rätten att återkalla samtycket framstår som mer teoretisk än reell. Detta talar ytterligare för att samtycket i många fall inte uppfyller kravet på frivillighet inom elitidrotten.

Dessutom krävs enligt artikel 9.2 a i förordningen att samtycket är uttryckligt. Även här kan det uppstå problem. Vid behandling av känsliga personuppgifter räcker det inte med ett allmänt eller underförstått godkännande, utan samtycket ska lämnas uttryckligen, vilket förutsätter ett klart ställningstagande från idrottaren. Behandlingen av hälsouppgifter genom exempelvis wearables och laktattester under träning, sker sannolikt ofta rutinmässigt utan att giltigt samtycke inhämtas för den specifika behandlingsåtgärden. Risker är därmed påtagliga för antingen en faktisk avsaknad av uttryckligt samtycke, eller för funktionsglidning, där ett samtycke som ursprungligen avsåg exempelvis blodprover i hälsosyfte i praktiken utvidgas till att omfatta ytterligare tester. Det innebär att andra krav på samtycket riskerar att inte vara uppfyllda, särskilt kraven på att samtycket ska vara specifikt och uttryckligt.

Samtidigt bör det understrykas att bedömningen inte nödvändigtvis är identisk i alla lägen. Om initiativet till behandlingen kommer från idrottaren själv, minskar risken för påtvingat samtycke från laget. Det överensstämmer med EDPBs resonemang om att videoövervakning av teknik och prestation på initiativ av den enskilde idrottaren, i princip utgör ett giltigt samtycke. Även om videoövervakning inte är direkt jämförbart med insamling av hälsodata genom exempelvis blodtester eller wearables, kan resonemanget tjäna som vägledning för hur samtyckets frivillighet bör bedömas inom idrottsliga sammanhang. Exemplifieringen illustrerar de bakomliggande principerna i GDPR och att bedömningen av samtyckets giltighet i hög grad påverkas av vem som initierar behandlingen, i vilken kontext den sker och i vilken utsträckning den registrerade faktiskt har haft ett val.

Sammantaget är bedömningen inte entydig, men mycket talar för att samtycke som regel är en olämplig grund för behandling av hälsouppgifter inom elitidrotten. Den beroendeställning som typiskt sett råder mellan klubb och idrottare, svårigheten att i praktiken vägra eller återkalla samtycke samt risken för direkt och indirekt press från laget medför att samtycke sällan lever upp till de stränga krav som förordningen ställer på en giltig undantagsgrund.

3.2.2 Sysselsättning, social trygghet och socialt skydd

En ytterligare undantagsgrund som kan vara aktuell för elitidrotten är artikel 9.2 b i GDPR.¹⁷² Enligt denna bestämmelse kan behandling av känsliga personuppgifter undantas från det generella förbudet, förutsatt att vissa krav

¹⁷² Artikel 9.2 b GDPR.

är uppfyllda. Behandlingen får ske om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten, sociala tryggheten och det sociala skyddet. Bestämmelsen ställer krav på att behandlingen har stöd i EU-rätten, nationell rätt eller kollektivavtal som föreskriver lämpliga skyddsåtgärder för den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Detta undantag avser situationer då behandlingen av känsliga personuppgifter är nödvändig för att arbetsgivaren ska kunna uppfylla specifika rättsliga förpliktelser. I litteraturen ges exemplet den tyska lagstiftning som ålägger en arbetsgivare att samla in information om en anställds religion för att kunna göra korrekta avdrag för kyrkoskatt.¹⁷³

Artikel 88 i GDPR kompletterar detta genom att ge medlemsstaterna möjlighet att föreskriva mer specifika regler för behandling av arbetstagares personuppgifter för att säkerställa skyddet av rättigheter och friheter. Bestämmelsen anger särskilt området hälsa och säkerhet på arbetsplatsen som ett område som får regleras närmare.¹⁷⁴ Det innebär att det rättsliga stödet för behandling enligt artikel 9.2 b ofta återfinns i nationell lagstiftning, vilken i sin tur måste innehålla lämpliga skyddsåtgärder för att skydda den registrerades mänskliga värdighet och grundläggande rättigheter.¹⁷⁵

Ett exempel på nationell lagstiftning återfinns i den polska arbetslagstiftning, enligt vilken behandling av arbetstagares personuppgifter i vissa fall kan baseras på samtycke. För känsliga personuppgifter gäller i stället att samtycke får användas som grund för behandling endast i det fall en arbetstagare förser arbetsgivaren med uppgifterna på eget initiativ.¹⁷⁶ Nationell rätt kan således innehålla begränsningar som ytterligare snävar in möjligheten att behandla känsliga uppgifter inom arbetslivet.

För att behandlingen ska vara tillåten enligt artikel 9.2 krävs vidare att den omges av lämpliga skyddsåtgärder. Det gäller bland annat då den lagliga behandlingen grundas på 9.2 b i GDPR som undantagsgrund. Innebörden av skyddsåtgärder saknar närmare definition i lagtext och doktrin varför det förefaller oklart vad som krävs och om det finns skillnad på olika typer av skyddsåtgärder. Det åligger den personuppgiftsansvarige att utforma skyddsåtgärder baserade på GDPR:s grundprinciper proportionalitet, dataminimering och datasäkerhet.¹⁷⁷ Vissa exempel har lyfts fram i

¹⁷³ Kuner, Bygrave & Docksey (2019) s. 377.

¹⁷⁴ Artikel 88.1 GDPR.

¹⁷⁵ Artikel 88.2 GDPR.

¹⁷⁶ Krzysztofek (2021) s. 134–137.

¹⁷⁷ Kuner, Bygrave & Docksey (2019) s. 381.

lagkommentarer såsom pseudonymisering, sekretess samt sök- och behörighetsbegränsningar.¹⁷⁸

Pseudonymisering av personuppgifter är en säkerhetsåtgärd som går ut på att behandla personuppgifterna på ett sätt som gör att de inte längre kan tillskrivas en specifik registrerad utan att kompletterande information används. Kravet är att denna information måste förvaras separat samt omfattas av tekniska och organisatoriska åtgärder för att garantera att informationen inte hänförs till personen i fråga.¹⁷⁹ Eftersom sådan kompletterande information gör processen reversibel, betraktas pseudonymiserade uppgifter som personuppgifter.¹⁸⁰

Mot denna bakgrund kan konstateras att artikel 9.2 b utgör en villkorad undantagsgrund, där kraven på nationellt lagstöd och adekvata skyddsåtgärder blir avgörande. För elitidrottens del innebär detta att tillåtligheten i praktiken vilar på idrottarens arbetsrättsliga status. Endast om ett anställningsförhållande anses föreligga kan lagstiftningen rörande exempelvis hälsa och säkerhet på arbetsplatsen åberopas som grund för behandlingen.

Artikel 9.2 b i GDPR aktualiserar således först och främst frågan om professionella idrottare är att anse som arbetstagare. En tydlig och enhetlig definition av arbetstagare i EU-rättslig mening saknas, vilket har konstaterats av EU-domstolen.¹⁸¹ Arbetstagarbegreppet ges olika definitioner inom EU:s regelverk och medlemsstaterna intar skilda ståndpunkter vad gäller frågan om professionella idrottares arbetstagarstatus.¹⁸²

EU-domstolen avgörande i *Bosman*¹⁸³ utgör det mest betydelsefulla prejudikatet vid bedömningen av arbetsrättsliga frågor inom idrotten.¹⁸⁴ Vid tiden för Bosman-avgörandet präglades europeisk fotboll av restriktiva transferregler som tillät en spelarklubb att kräva en transferavgift även efter att ett kontrakt löpt ut och spelaren skulle flyttas till en ny klubb. I Jean-Marc Bosmans fall blockerades övergången till den nya klubben på grund av en sådan transferavgiften som den gamla klubben krävde av den nya. Bosman väckte talan och gjorde gällande att transferreglerna utgjorde ett hinder mot den fria rörligheten för arbetstagare.¹⁸⁵ EU-domstolen fann att

¹⁷⁸ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 9, Karnov (JUNO) (besökt 2026-03-01).

¹⁷⁹ Artikel 4.5 GDPR.

¹⁸⁰ Skäl 26 GDPR.

¹⁸¹ C-85/96 *María Martínez Sala v Freistaat Bayern*, EU:C:1998:217, p. 31; C-256/01 *Debra Allonby v Accrington & Rossendale College* EU:C:2003:190, p. 63.

¹⁸² Duval & van Maren (2017) s. 260.

¹⁸³ C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association and others v Bosman and others*, EU:C:1995:463.

¹⁸⁴ Halgreen (2024) s. 44.

¹⁸⁵ C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association and others v Bosman and others*, EU:C:1995:463, p 6–51.

transferreglerna stred mot artikel 45 i FEUF. Inledningsvis framhöll domstolen att utövande av sport mot ersättning utgör ekonomisk verksamhet, vilket innebär att EU:s regler om fri rörlighet är tillämpliga.¹⁸⁶ Därefter konstaterade EU-domstolen att spelarna omfattas av bestämmelsen om fri rörlighet för arbetstagare, vilket förutsätter att spelarna utgör arbetstagare.¹⁸⁷ Trots att domstolen inte explicit definierade fotbollsspelare som arbetstagare i generella termer, följer denna status av tillämpningen av artikel 45 FEUF.

Vidare är det i stor utsträckning upp till varje nationell rättsordning att definiera vem som omfattas av arbetstagarbegreppet. För att exemplifiera detta kan en hänvisning göras till direktivet som behandlar skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag.¹⁸⁸ Precis som med många andra rättsakter inom EU definierar direktivet arbetstagare som ”varje person som i den berörda medlemsstaten åtnjuter skydd som arbetstagare enligt den nationella lagstiftningen rörande anställningsförhållandet.”¹⁸⁹ På så sätt blir den nationella definitionen av arbetstagare avgörande för när EU-rättsliga skyddsregler blir tillämpliga, vilket även får bäring på artikel 9.2 b i GDPR. Frågan om en professionell idrottares status som arbetstagare i nationell rätt är segmenterad då vissa rättsordningar betraktar idrottare som egenföretagare snarare än arbetstagare.¹⁹⁰ Den enda enhetliga EU-rättsliga definitionen som finns av arbetstagare är den som vuxit fram inom ramen för den fria rörligheten.¹⁹¹

Det finns även anledning att beakta allmän praxis rörande arbetstagarbegreppet vid bedömningen av idrottares status. Av EU-domstolens praxis framgår att en arbetstagare definieras utifrån kriterier som kännetecknar ett anställningsförhållande.¹⁹² Trots avsaknaden av en enhetlig lagstadgad definition av begreppet, har EU-domstolen utvecklat vägledande kriterier i sin praxis. I målet *Lawrie-Blum* konstaterades att ett anställningsförhållande kännetecknas av att ”en person, under en viss tid, mot ersättning utför arbete av ekonomiskt värde åt någon annan under dennes ledning”.¹⁹³

Härutöver har WP29 betonat att begreppet arbetstagare inte bör tolkas restriktivt eller enbart begränsas till personer med ett formellt anställningsavtal enligt nationell arbetsrätt. Enligt gruppen avsåg de i sina uttalanden som gällde övervakning av arbetstagare, att omfatta alla situationer

¹⁸⁶ Ibid. p. 73.

¹⁸⁷ Ibid. p. 93–96.

¹⁸⁸ Rådets direktiv 2001/23/EG.

¹⁸⁹ Artikel 2.1 d i Direktiv 2001/23/EG.

¹⁹⁰ Duval & van Maren (2017) s. 259.

¹⁹¹ C-256/01 *Debra Allonby v Accrington & Rossendale College* EU:C:2003:190, p. 66–67.

¹⁹² Duval & van Maren (2017) s. 269.

¹⁹³ C-66/85 *Lawrie-Blum v Land Baden-Württemberg*, EU:C:1986:284, p 17.

med ett anställningsförhållande, vilket även inkluderar mer moderna och flexibla former av anställning, såsom frilansverksamhet.¹⁹⁴

Mot denna bakgrund kan det argumenteras för att en professionell idrottare, såsom begreppet används i denna framställning, är att anse som en arbetstagare. En professionell idrottare är bunden av ett kontrakt med en klubb, erhåller ekonomisk ersättning och utför sitt arbete genom träning och tävling under klubbens ledning och kontroll. Det förefaller visserligen oklart exakt vad som utgör en arbetstagare i GDPR:s mening, men mot bakgrund av *Bosman*-avgörandet och övrig EU-rättslig praxis framstår det som sannolikt att professionella idrottare omfattas av begreppet arbetstagare.

Detta stöds ytterligare av WP29-gruppens uttalande om att arbetstagarbegreppet inom dataskyddsrätten inte bör tolkas restriktivt. Den dataskyddsrättsliga bedömningen bör därmed inte nödvändigtvis stupa på huruvida en elitidrottare formellt betraktas som arbetstagare eller egenföretagare i nationell rätt. Eftersom gruppen förespråkar en bred tolkning torde elitidrottare således omfattas av begreppet, vilket innebär att rekvisitet angående arbetstagarstatus i artikel 9.2 b GDPR borde vara uppfyllt.

Denna rättsliga inramning innebär att artikel 9.2 b GDPR potentiellt utgör en användbar undantagsgrund inom elitidrotten. Det förutsätter dock en nyanserad bedömning av idrottarens faktiska situation. Denna slutsats talar för att viss behandling av hälsouppgifter, exempelvis i syfte att bedöma arbetsförmåga, förebygga skador eller uppfylla arbetsmiljörättsliga skyldigheter, skulle kunna omfattas av bestämmelsen. Förutsatt att det föreligger skyldigheter för klubben som följer av EU-rätt, nationell lagstiftning eller kollektivavtal, kan denna undantagsgrund vara tillämplig.

Såsom professionella idrottslag använder blodtester och wearables idag, synes direkt stöd i unionsrätten i stor utsträckning saknas. Däremot finns arbetsmiljörättsliga regelverk på EU-nivå, såsom Direktiv 89/391/EEG¹⁹⁵, som ålägger arbetsgivare en skyldighet att säkerställa arbetstagares säkerhet och hälsa i arbetet.¹⁹⁶ Det bör emellertid framhållas att detta direktiv inte är direkt tillämpligt, utan kräver implementering i nationell rätt. Först genom sådan implementering kan konkreta och rättsligt bindande skyldigheter uppstå för arbetsgivare i medlemsstaterna. Det skulle kunna argumenteras för att de professionella idrottarna, vilka regelmässigt utsätter sina kroppar för extrema fysiska påfrestningar, befinner sig i en sådan risksituation att

¹⁹⁴ Se Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 2/2017 on data processing at work, avsnitt 2; Krzysztofek (2021) s. 138–139.

¹⁹⁵ RÅDETS DIREKTIV av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (89/391/EEG).

¹⁹⁶ Se exempelvis artikel 6.1 i direktiv 89/391/EEG.

medicinska kontroller, såsom blodtester, kan utgöra en arbetsmiljöåtgärd i syfte att säkerställa deras hälsa och säkerhet.

Samtidigt måste behandlingen av hälsodata uppfylla resterande rekvisit som följer av artikel 9.2 b i GDPR. Det innebär bland annat att åtgärderna måste vara nödvändig för att uppfylla arbetsrättsliga skyldigheter eller utöva rättigheter. Nödvändighetskravet förutsätter en proportionalitetsbedömning där det prövas om samma syfte kan uppnås genom mindre ingripande åtgärder.¹⁹⁷ Om så är fallet, kan de mer ingripande metoderna, såsom blodtester, inte anses rättfärdigade.

Vid bedömningen av åtgärdernas proportionalitet framstår möjligheterna att ersätta behandlingen med mindre ingripande metoder i flera avseenden som begränsade. För att exempelvis erhålla exakta data om specifika blodvärden, synes alternativa, mindre ingripande metoder ofta saknas. Detsamma gäller användningen av wearables för kontinuerlig övervakning av exempelvis sömn och puls, där ett motsvarande informationsunderlag är svårt att uppnå på annat sätt. Det bör i sammanhanget understrykas att en fullständig medicinteknisk bedömning av vilka åtgärder som är utbytbara faller utanför ramen för denna framställning. Ur ett rättsligt perspektiv kan det dock konstateras att om syftet, exempelvis att förebygga allvarliga hälsorisker till följd av överträning, inte kan uppnås på annat sätt, talar det för att åtgärden uppfyller nödvändighetskravet.

Vidare förutsätter artikel 9.2 b att behandlingen är nödvändig för att fullgöra specifika arbetsrättsliga skyldigheter eller utöva rättigheter. Som tidigare redogjorts för i denna framställning syftar den behandling som förekommer inom elitidrotten i stor utsträckning till att optimera prestationer och maximera konkurrenskraft. Dessa mål sammanfaller inte med automatik med de arbetsrättsliga skyldigheter rörande hälsa och säkerhet som avses i bestämmelsen.

Ett belysande exempel är blodanalyser för att mäta laktatnivåer. Då sådan testning i huvudsak sker i prestationsoptimerande syfte, saknar den ett direkt och nödvändigt samband med skyddet för idrottarnas hälsa och säkerhet. Mot denna bakgrund framstår det som tveksamt om behandlingen kan anses nödvändig i den mening som avses i artikel 9.2 b i GDPR. En annan bedömning skulle dock kunna göras om skyldigheten att genomgå prestationsoptimerande åtgärder uttryckligen följer av nationell rätt eller idrottsliga kollektivavtal. Om kollektivavtal stadgar en rätt eller skyldighet att vidta åtgärder för att maximera idrottarens förmåga, skulle dessa eventuellt kunna utgöra en sådan arbetsrättslig grund som artikeln kräver.

¹⁹⁷ Krzysztofek (2021) s. 138–139.

Därutöver aktualiseras frågan om de skyddsåtgärder som krävs enligt artikel 9.2 b i praktiken är tillräckliga i elitidrottsliga sammanhang, där behandlingen av känsliga personuppgifter ofta är omfattande och involverar flera aktörer. Sammantaget framstår bestämmelsen som potentiellt relevant, men dess räckvidd i förhållande till elitidrottens specifika behov framstår som inte helt klarlagd.

I elitidrottsliga sammanhang, där behandlingen av hälsouppgifter ofta är omfattande och kontinuerlig, aktualiseras särskilda krav på sådana skyddsåtgärder. Det kan exempelvis ifrågasättas om den mängd data som samlas in genom användning av tekniska hjälpmedel står i proportion till de ändamål som eftersträvas, samt i vilken utsträckning tillgången till uppgifterna är begränsad till personer som omfattas av tystnadsplikt. Mot denna bakgrund framstår kravet på lämpliga skyddsåtgärder som centralt, men samtidigt svårbedömt i praktiken, vilket ytterligare bidrar till den rättsliga osäkerhet som präglar behandlingen av hälsouppgifter inom elitidrotten.

Sammanfattningsvis kan artikel 9.2 b i GDPR vara tillämplig i viss utsträckning inom elitidrotten. Bestämmelsen är emellertid särskilt svår att tillämpa, eftersom den i stor utsträckning bygger på eventuella nationella lagstiftningar eller kollektivavtalade rättigheter och skyldigheter. Tillämpning är vidare beroende av flera osäkra förutsättningar såsom huruvida en idrottare ska anses utgöra en arbetstagare, om behandlingen är nödvändig samt förekomsten av adekvata skyddsåtgärder. Därmed framstår bestämmelsens räckvidd som oklar i förhållande till elitidrotten. Det kan dock konstateras att ett större utrymme tycks finnas för uppgiftsbehandling i hälsosyfte, medan prestationsoptimering sannolikt faller utanför bestämmelsens tillämpningsområde.

Avslutningsvis bör det understrykas att gränsdragningen mellan 9.2 b i GDPR och undantaget för hälso- och sjukvård i artikel 9.2 h GDPR kan bli diffus i en elitidrottslig kontext. Detta aktualiseras särskilt vid medicinska ingrepp såsom blodprovstagning, där ändamålet och sammanhanget är avgörande för valet av undantagsgrund. Om behandlingen administreras av idrottslaget i syfte att uppfylla arbetsrättsliga skyldigheter kan artikel 9.2 b vara tillämplig. Om behandlingen i stället sker inom ramen för förebyggande hälso- och sjukvård, och utförs av eller under ansvar av hälso- och sjukvårdspersonal med tystnadsplikt, förskjuts tyngdpunkten mot artikel 9.2 h. Denna distinktion är av stor betydelse då bestämmelserna ställer olika krav på rättsligt stöd och skyddsåtgärder.

3.2.3 Hälso- och sjukvård

Det sista relevanta undantaget för behandlingen av känsliga personuppgifter som sker inom elitidrotten är undantaget för hälso- och sjukvård.¹⁹⁸ Enligt artikel 9.2 h i GDPR undantas behandling som är nödvändig för ett flertal medicinska och vårdrelaterade ändamål, såsom förebyggande hälso- och sjukvård, medicinsk diagnos och bedömning av en arbetstagares arbetskapacitet.¹⁹⁹

Det poängteras i skäl 53 till GDPR att hälsouppgifter endast bör behandlas i hälsorelaterade syften om det är nödvändigt för att uppnå dessa syften samt om behandlingen gagnar fysiska personer. Skälet betonar även att sådan behandling bör innebära ett krav på ett förstärkt skydd för den enskildes rättigheter, vilket bland annat kan uppnås genom särskilda regler i nationell rätt. Skälet ger uttryck för att medlemsstaterna bör ges möjlighet att införa ytterligare villkor eller begränsningar avseende behandling av hälsouppgifter.²⁰⁰

Sålunda kan behandling undantas förbudet om personuppgifterna behandlas av, eller under ansvar av, en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt till följd av EU-rätt eller nationell rätt, eller av annan person som omfattas av motsvarande sekretesskyldigheter.²⁰¹ Behandlingen förutsätter följaktligen att sådan tystnadsplikt föreligger för att undantaget ska bli tillämpligt. Det krävs däremot inte att samtliga personer som får tillgång till uppgifterna själva omfattas av tystnadsplikt, förutsatt att behandlingen ytterst står under ansvar av en sådan yrkesutövare.²⁰²

Artikel 9.3 ger upphov till frågan vad som menas med en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt. Av doktrin framgår att det här avses yrkesutövare såsom läkare, tandläkare och psykologer. Det kan dock variera beroende på rättsordning, eftersom det är EU-rätt och nationell rätt som avgör vilka yrken som omfattas av tystnadsplikt. I praktiken är det ofta nationell rätt som reglerar vilka professioner som omfattas.²⁰³

Vidare måste behandlingen av de känsliga personuppgifterna vara nödvändig av medicinska skäl eller skäl kopplade till social trygghet och socialt skydd. Utöver medicinsk behandling omfattar bestämmelsen även närliggande skäl såsom situationer där man bedömer om en arbetstagare är medicinskt arbetsför. Dessutom omfattar bestämmelsens tillämpningsområde även behandling som utförs inom ramen för förvaltningen av hälso- och sjukvårdssystem eller system för social trygghet. Tjänster som utförs enligt avtal faller också inom tillämpningsområdet, men något avtal är inte en

¹⁹⁸ Artikel 9.2 h GDPR.

¹⁹⁹ Artikel 9.2 h GDPR.

²⁰⁰ Skäl 53 GDPR.

²⁰¹ Artikel 9.3 GDPR.

²⁰² Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 9, Karnov (JUNO) (besökt 2026-03-01).

²⁰³ Kuner, Bygrave & Docksey (2019) s. 380.

förutsättning. Social omsorg bör tolkas brett och inkludera alla former av stöd som tillhandahålls av socialförsäkringsmyndigheter.²⁰⁴

Mot bakgrund av skäl 53, som betonar att behandling av hälsouppgifter endast bör ske för legitima medicinska ändamål, talar detta för en restriktiv tolkning av bestämmelsen. I sammanhanget ska det understrykas att behandlingen i varje enskilt fall måste vara nödvändig.²⁰⁵

Vad gäller insamlingen av hälsodata inom elitidrotten kan undantaget i artikel 9.2 h i vissa fall vara tillämplig. Å ena sidan analyseras, som tidigare konstaterats, exempelvis blodtester för att säkerställa att idrottarens fysiologiska värden, såsom järn- eller hemoglobinnivåer, är tillräckliga. Ändamålet med sådan behandling är då att förebygga ohälsa eller bedöma om idrottaren är arbetsför, exempelvis genom att identifiera tecken på överträning eller fysiologiska avvikelser. Denna typ av behandling av hälsouppgifter skulle kunna anses vara nödvändig för förebyggande och arbetsrelaterad hälso- och sjukvård och därmed omfattas av bestämmelsen.

Å andra sidan används behandlingen av hälsodata i stor utsträckning för prestationsoptimerande ändamål, såsom att optimera utformningen av träningsprogram eller maximera fysisk kapacitet. Denna typ av prestationsoptimering kan svårigen anses utgöra ett medicinskt ändamål i bestämmelsens mening.

Ändamålet med behandlingen blir därmed avgörande. I praktiken är gränsdragningen inte alltid klar eftersom samma blodtest kan tjäna flera syften samtidigt. Det initiala syftet med testet kan vara att mäta hemoglobinvärden för att bedöma om idrotten är arbetsför, men det kan inte uteslutas att samma testresultat även används för att optimera idrottarens prestationer på ett sätt som saknar direkt medicinsk relevans. Även om det inte är klarlagt i vilken utsträckning sådan användning faktiskt förekommer, utgör det en potentiell problematik där behandling som formellt motiveras av medicinska ändamål i praktiken kan komma att tjäna andra syften. Detta aktualiserar frågan om i vilken utsträckning undantaget i 9.2 h riskerar att åberopas för behandling som i realiteten tjänar prestationsoptimerande syften och därmed inte är nödvändig för hälso- och sjukvård.

I jämförelse med undantaget i artikel 9.2 b för sysselsättning, där nödvändighetsrekvisitetet är knutet till arbetsrättsliga skyldigheter, erbjuder artikel 9.2 h en mer ändamålsenlig ram för medicinska ingrepp såsom blodanalyser. Eftersom bestämmelsen uttryckligen omfattar medicinska diagnoser och förebyggande hälso- och sjukvård, är det rättsliga steget till att motivera sådana tester kortare under artikel 9.2 h, förutsatt att de utförs i ett rent diagnostiskt eller preventivt syfte. Svårigheten i den elitidrottskontexten

²⁰⁴ Ibid. s. 380.

²⁰⁵ Artikel 9.2 h GDPR.

ligger således inte i att finna stöd för själva blodprovet, utan i att upprätthålla den kontext som krävs för att undantaget inte ska förlora sin giltighet genom ändamålsglidning mot prestationsoptimering.

Nästa fråga som aktualiseras är kravet på tystnadsplikt enligt artikel 9.3 i GDPR, vilket utgör en förutsättning för att undantaget i artikel 9.2 h ska vara tillämpligt.²⁰⁶ Om blodanalyser utförs av en lagläkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som omfattas av lagstadgad tystnadsplikt, talar detta för att kravet i artikel 9.3 är uppfyllt. I sådana fall framstår behandlingen, åtminstone i detta avseende, som förenlig med bestämmelsen.

Om testerna däremot utförs av tränare, vilket förefaller vara en reell risk vid exempelvis laktatmätning under träning, och dessa inte omfattas av motsvarande tystnadsplikt, uppkommer betydande rättsliga problem. I en sådan situation kan det ifrågasättas om kravet i artikel 9.3 är uppfyllt, vilket i sin tur innebär att undantaget i artikel 9.2 h inte kan åberopas som rättslig grund för behandlingen av den personuppgiftsansvarige klubben.

Det ska dock tilläggas att det inte förefaller nödvändigt att samtliga som kommer i kontakt med personuppgifterna omfattas av en lagstadgad tystnadsplikt.²⁰⁷ Därmed skulle exempelvis ett blodprov som tas av en tränare, men under ansvar av en läkare, eventuellt kunna anses förenligt med bestämmelsen. Det saknas emellertid närmare vägledning i doktrin och praxis avseende hur långt detta ansvar sträcker sig i praktiken.²⁰⁸ Det är därför oklart i vilken utsträckning en sådan ordning där tränare utför mätningar uppfyller kraven i artikel 9.3, men frågan framstår som relevant att uppmärksamma i sammanhanget.

Sammanfattningsvis kan undantaget i artikel 9.2 h i vissa fall vara tillämpligt inom elitidrotten, särskilt när behandlingen av hälsouppgifter sker i syfte att garantera att idrottaren är arbetsför för att kunna träna och tävla på elitnivå. Samtidigt syftar stora delar av den behandling som förekommer till ren prestationsoptimering, vilket faller utanför bestämmelsens tillämpningsområde. Därtill aktualiserar både gränsdragningen mellan medicinska och prestationsrelaterade ändamål samt kravet på tystnadsplikt enligt artikel 9.3 betydande rättsliga osäkerheter. Mot denna bakgrund framstår artikel 9.2 h som potentiellt tillämplig i vissa avgränsade situationer, men som en i många fall otillräcklig rättslig grund för den omfattande behandling av hälsouppgifter som sker inom elitidrotten idag.

²⁰⁶ Artikel 9.3 GDPR.

²⁰⁷ Westman, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 9, Karnov (JUNO) (besökt 2026-03-01).

²⁰⁸ Ibid.

4 Balansen mellan GDPR:s skyddsintresse och elitidrottens funktion

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka i vilken utsträckning elitidrottens behandling av idrottares hälsouppgifter är förenlig med GDPR. Det har konstaterats att sådan behandling av hälsouppgifter utgör behandling av känsliga personuppgifter, vilken enligt huvudregeln i artikel 9.1 är förbjuden. Vidare har det konstaterats att artikel 9.2 innehåller undantag som under vissa förutsättningar möjliggör sådan behandling. Undantagen i artikel 9.1 a, b och h framstår som de mest relevanta i sammanhanget, men synes emellertid inte vara fullt ut tillämpliga. Åtminstone inte i förhållande till den prestationsoptimerande behandling som förekommer inom elitidrotten och som utgör en betydande del av den samlade behandlingen.

Regelverkets tillämpning inom elitidrotten ger således upphov till en strukturell spänning mellan GDPR:s skyddsintresse och elitidrottens behov av behandling av hälsouppgifter. Uppsatsen syftar även till att belysa idrottens särart samt att analysera huruvida GDPR lämnar ett tillräckligt rättsligt utrymme för denna verksamhet.

Det har konstaterats att GDPR syftar till att skydda den enskilda individens integritet. Genom förordningen värnas grundläggande rättigheter, i synnerhet rätten till privatliv och rätten till skydd för personuppgifter. Detta skydd kan förstås mot bakgrund av EU:s grundläggande värderingar, däribland respekten för mänsklig värdighet, frihet och mänskliga rättigheter, såsom de kommer till uttryck i artikel 2 FEU.²⁰⁹ Den restriktiva utformningen av artikel 9 och det särskilda skyddet för känsliga personuppgifter som denna artikel tillhandahåller, kan i detta sammanhang förstås mot bakgrund av de risker som är förenade med sådan behandling. Spridningen av hälsouppgifter kan utgöra ett hot mot den enskildes värdighet. Följaktligen framstår skyddet för personuppgifter som en central del av EU:s rättsordning.

Behandlingen av hälsouppgifter inom elitidrotten är förenad med betydande risker för den enskilda individen. Som belysts tidigare i uppsatsen kan sådana uppgifter vara av avgörande betydelse för en persons livssituation och värdighet. Offentliggörandet av känsliga personuppgifter, i förevarande fall hälsouppgifter, kan exempelvis påverka individens möjligheter till anställning, social ställning eller tillgång till försäkringar.

För elitidrottare kan dessa risker vara särskilt påtagliga. Det kan tänkas att om uppgifter om idrottarens VO₂max eller särskilda blodvärden sprids då idrottaren är under kontraktsår, kan det påverka möjligheterna att förnya det

²⁰⁹ Se artikel 2 i FEU.

befintliga kontraktet eller ingå ett nytt med andra lag. Elitidrottares karriärvägar kännetecknas ofta av tidig specialisering och elitsatsning, där betydande tid och resurser läggs på utveckling inom sporten redan i ung ålder. Det kan tänkas att en sådan satsning i vissa fall sker på bekostnad av utbildning, exempelvis genom frånvaro från skolgång till följd av tävlingar och därigenom begränsade möjligheter att tillgodogöra sig en bredare kunskapsbas. Detta kan i sin tur innebära att övergång till alternativa karriärvägar, som möjliggörs genom studier, framstår som mer begränsad än för andra individer. Det gör att idrottare kan anses befinna sig i en mer utsatt position, där beroendet av fortsatt verksamhet inom idrotten framstår som särskilt påtagligt.

Dessutom kännetecknas elitidrottares yrkeskarriärer ofta av relativt kort tidsperiod, där prestation under ett begränsat antal år är avgörande för framtida försörjning. Till skillnad från många andra yrkesgrupper, där inkomst vanligtvis genereras över en längre tidsperiod, är elitidrottares ekonomiska möjligheter i stor utsträckning koncentrerade till den aktiva karriären. Detta förstärker sårbarheten i förhållande till negativa konsekvenser av att känsliga uppgifter sprids eller används på ett ofördelaktigt sätt för idrottaren.

Motsvarande risker gör sig även gällande i förhållande till möjligheten att teckna försäkringar. Offentliggörandet av hälsouppgifter som indikerar skador eller medicinska tillstånd som kan medföra långvariga eller permanenta men, kan påverka försäkringsgivarens riskbedömning och därigenom möjligheten att teckna försäkring eller villkoren för denna.

En restriktiv reglering av behandling av känsliga personuppgifter framstår som ett sätt att skydda individen, i detta fall idrottaren, från sådana negativa konsekvenser och bidra till en långsiktig karriär.

Samtidigt medför behandlingen stora fördelar, inte bara för lagets framgång, utan även för den enskilda idrottaren och samhället i stort. Den behandling av hälsouppgifter som sker inom elitidrotten möjliggör prestationsoptimering, skadeprevention och förbättrad hälsa.

För det första kan insamlingen av hälsodata bistå lagets tränare och läkare i att identifiera och förutse skaderisker hos en idrottare. Därigenom kan laget vidta åtgärder och förändringar i träningsupplägg och belastning som gararderar idrottaren mot skador. På så sätt försäkras ett individualiserat träningsupplägg som är skräddarsytt för den enskilde idrottarens förutsättningar, i stället för en träningsplan som baseras på allmän forskning. Därigenom främjas en mer långsiktig och hållbar idrottskarriär för den enskilde idrottaren. Sådana preventiva åtgärder kan även minska belastning på hälso- och sjukvårdssystemet genom att reducera förekomsten av skador och sjukdomar inom sport.

För det andra kan regelbunden insamling av blodprover medföra andra betydande hälsofördelar. Genom blodprovsanalyser, kan idrottarens fysiologiska status övervakas och avvikelser identifieras i ett tidigt skede. Detta möjliggör inte endast optimering av prestation, utan även tidig upptäckt av medicinska tillstånd som kan påverka såväl prestationsförmåga som allmän hälsa. Forskning visar exempelvis att järnbrist har en negativ påverkan på VO₂max, vilken påverkar kroppens förmåga att tillgodogöra sig syre vid maximalt arbete, vilket i sin tur innebär försämrad kondition och prestation. För idrottare, och särskilt konditionsidrottare, har järnbrist således en direkt inverkan på den fysiska prestationen.²¹⁰ Ur ett mer allmänt perspektiv har det visat sig att järnbrist kan leda till nedsatt immunförsvar som ökar risken för infektioner.²¹¹ Insamling och analys av blodprover hjälper lagen att försäkra sig om att idrottarna är i tillräckligt god hälsa för att genomgå tuffa träningar och tävlingar.

För det tredje kan användningen av wearables bidra med ytterligare fördelar. Genom kontinuerlig mätning av exempelvis puls kan man få indikationer på idrottarens återhämtning, eventuella kommande infektioner och hur träningen optimeras för att få bäst resultat.²¹² Denna typ av löpande datainsamling möjliggör en finjustering av träningsintensitet och belastning, vilket kan bidra till såväl förbättrad prestation som minskad skaderisk.

Sammantaget framstår behandlingen av hälsouppgifter som en integrerad och i flera avseenden nödvändig del av den moderna elitidrottens verksamhet. Genom artikel 9 blir möjligheterna att rättfärdiga sådan behandling begränsade, vilket försvårar användningen av dessa metoder trots deras potentiella fördelar för såväl idrottaren som samhället.

Dessutom bör det nämnas att behandlingen av hälsouppgifter, som sker i medicinskt eller hälsokontrollerande syfte, i större utsträckning kan rymmas inom GDPR:s undantagssystem i artikel 9. Däremot framstår det som avsevärt svårare att rättfärdiga prestationsoptimerande behandling. Denna behandling är enligt ovan anført emellertid högst central för elitidrotten.

Mot denna bakgrund kan frågan om GDPR lämna ett tillräckligt rättsligt utrymme för elitidrotten svårligen besvaras generellt. Utgångspunkten för behandlingen måste baseras på behandlingens ändamål. Vissa former av behandling framstår som renodlat knutna till hälso- och sjukvård eller bedömningen av arbetsförmåga, som hädanefter kan benämnas som behandling i medicinskt eller hälsokontrollerande syfte. Andra former av behandling är renodlat prestationsoptimerande. Den tredje kategorin är sådana behandlingar som befinner sig i gränslandet mellan dessa kategorier.

²¹⁰ Keller m.fl. (2024).

²¹¹ Se exempelvis Cherayil (2010).

²¹² Se exempelvis Rudbäck (2024).

4.1 Den normativa spänningen

Elitidrotten utgör en verksamhet med särskilda förutsättningar, vilket erkänns genom artikel 165 i FEUF och kommer till uttryck genom bland annat det omfattande och i praktiken nödvändiga behovet av att behandla personuppgifter, och i synnerhet hälsouppgifter, som en integrerad del av verksamheten. Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om GDPR i sin nuvarande utformning är tillräckligt anpassad för att hantera elitidrottens specifika förhållanden. Även om innebörden av idrottens särart inte är entydigt fastställd, finns ett visst erkännande av idrottens särskilda karaktär inom EU-rätten. Det kan därför konstateras att elitidrotten utgör en verksamhet med specifika förutsättningar, vilket talar för att det finns ett behov av ett regelverk som i större utsträckning tar höjd för dessa.

Redogörelsen i tidigare avsnitt visar att det är nödvändigt att göra en åtskillnad mellan olika typer av behandling av hälsouppgifter inom elitidrotten, eftersom vissa former av behandling framstår som lättare att förena med undantagen i artikel 9.2, medan andra har svårigheter att inordnas under dessa. En första kategori utgörs av behandling som sker i ett renodlat medicinskt eller hälsorelaterat syfte. En andra kategori avser behandling som uteslutande sker i prestationsoptimerande syfte. Därutöver kan det i praktiken identifieras en tredje kategori, där behandlingen befinner sig i ett gränsland mellan dessa två ändamål.

Det kan konstateras att behandling som sker i ett uteslutande medicinskt eller hälsorelaterat syfte i större utsträckning erkänns inom ramen för GDPR. Detta kan illustreras genom följande exempel. En långdistanslöpare insjuknar i feber, varpå lagets medicinska personal beslutar att ta blodprover för att mäta inflammationsnivåer i syfte att fastställa om idrottaren lider av en infektion som gör fortsatt träning olämplig ur ett hälsoperspektiv. Ett annat exempel är en fotbollsspelare som ådrar sig en knäskada under träning, där medicinska undersökningar genomförs för att bedöma skadans omfattning och idrottarens återhämtningsförmåga. I dessa situationer fyller behandlingen ett tydligt medicinskt syfte kopplat till idrottarens hälsa och säkerhet, som är nödvändiga för att avgöra om idrottaren är arbetsför.

Denna typ av behandling framstår som rättsligt mer förutsebar och lättare att rättfärdiga enligt GDPR. Behandling av hälsouppgifter i dessa fall torde i regel kunna omfattas av undantaget i artikel 9.2 h, när behandling sker för hälso- och sjukvårdsändamål, exempelvis i syfte att kontrollera om idrottaren är i tillräckligt gott hälsotillstånd för att återgå till träning och tävling utan att riskera sin hälsa. Detta förutsätter att kravet på behandling av eller under ansvar av yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt är uppfyllt. Med tillgång till medicinsk personal inom professionella idrottslag torde detta krav i regel vara uppfyllt. Därutöver kan behandlingen i vissa fall även tänkas omfattas av artikel 9.2 b, om det i nationell rätt eller i kollektivavtal finns bestämmelser som tillåter eller förutsätter hälsokontroller av arbetstagare.

Detta förutsätter emellertid även att lämpliga skyddsåtgärder iakttas. Sammantaget framstår denna kategori som mindre problematisk ur ett GDPR-perspektiv.

Den andra typen av behandling som sker är sådan behandling som uteslutande sker i prestationsoptimerande syfte. Exempelvis kan ett lag låta en idrottare bära en klocka eller mätband som registrerar puls kontinuerligt under dygnet, varefter uppgifterna används för att fastställa idrottarens individuella pulszoner. Dessa pulszoner används i sin tur för att planera träningen och bestämma i vilka pulszoner idrottaren ska genomföra olika träningspass för att uppnå optimala resultat. Ett annat exempel är när en professionell löpare genomför intervallträning på löpband och efter varje intervall får ett stick i fingret för att mäta laktatnivåer i blodet. De uppgifter som samlas in används därefter för att identifiera laktattrösklar och därigenom optimera idrottarens prestation.

Sådana tester och mätningar, som samlas in och analyseras uteslutande i prestationsoptimerande syfte, framstår som svårare att rättfärdiga enligt GDPR. Som framgått av den tidigare redogörelsen torde de undantagsgrunder som aktualiseras vid behandling i medicinskt eller hälsorelaterat syfte, särskilt artikel 9.2 h, inte vara tillämpliga i dessa situationer då behandlingen saknar ett sådant ändamål. Inte heller framstår artikel 9.2 b som träffande, eftersom behandlingen svårligen kan anses nödvändig i arbetsrättslig mening. Sammantaget innebär detta att denna kategori av behandling i praktiken har begränsade möjligheter att inordnas under undantagen i artikel 9.2.

Som framgick av den tidigare analysen medför behandlingen av hälsouppgifter i prestationsoptimerande syfte emellertid betydande fördelar för idrottaren. I många fall kan idrottaren vara minst lika angelägen om sådan behandling som klubben, om inte mer. Mot denna bakgrund skulle det kunna övervägas om samtycke enligt artikel 9.2 kan utgöra en möjlig rättslig grund. Som visats under uppsatsen gång framstår dock samtycke som problematiskt i denna kontext. Detta beror framför allt på den beroendeställning som råder mellan idrottare och klubb. Dessutom verkar kraven på frivillighet, specificerat och otvetydighet svårligen anses uppfyllda i elitidrottslig kontext. Det är även fastslaget i såväl praxis som i vägledning från EDPB att samtycke som huvudregel inte bör användas som rättslig grund vid behandling av känsliga personuppgifter i beroendeförhållanden.

Frågan är om denna restriktiva hållning alltid är motiverad i elitidrottsliga sammanhang. I detta avseende är det av intresse att beakta de resonemang som förts av EDPB beträffande videoövervakning. Där framhålls att samtycke som utgångspunkt är olämpligt vid systematisk övervakning, eftersom det är svårt att säkerställa att samtycket är frivilligt. Samtidigt anges att situationen kan bedömas annorlunda om initiativet till behandlingen

kommer från den registrerade själv, exempelvis när en individ begär videoanalyser för att förbättra teknik och prestation.

Överfört till sammanhang som präglas av behandling av hälsouppgifter skulle ett liknande resonemang kunna aktualiseras vid behandling av hälsouppgifter. Det kan exempelvis röra sig om situationer då idrottaren själv efterfrågar blodprover för att undersöka eventuella brister som påverkar prestationen, eller där idrottaren frivilligt, utan att det efterfrågas av laget, delar träningsdata, såsom puls- och sömninformation, med tränare i syfte att optimera träningen. I sådana fall kan det ifrågasätta om samtycke alltid bör uteslutas som rättslig grund enbart med hänvisning till beroendeförhållandet.

En tredje kategori av behandling, som ännu inte behandlats närmare, är den som befinner sig i gränslandet mellan hälsa och prestationsoptimering. Det rör sig om behandling som initialt motiveras av ett hälsosyfte och rättfärdigas på denna grund, men som samtidigt även, med avsikt eller inte, används i ett prestationsoptimerande syfte. Som exempel kan nämnas att ett lag genomför blodprov för att kontrollera en idrottares järnvärden i syfte att säkerställa att idrottaren är i tillräckligt god hälsa för att träna och tävla. En sådan behandling framstår vid först anblick som legitim ur ett medicinskt perspektiv. Det kan däremot tänkas att i och med att laget får tillgång till järnvärdena, kan de från samma värden också utläsa att ett tillskott av järn hos idrottaren skulle kunna medföra bättre blodfunktion som resulterar i en prestationsoptimering. Detta innebär att behandlingen riskerar att få ett nytt ändamål, där hälsosyftet övergår i ett prestationsoptimerande syfte som laget har starka incitament att beakta. Givet elitidrottens prestationsinriktade kontext framstår det som osannolikt att sådan information förbises och inte beaktas av idrottsklubben i prestationshöjande syfte.

Risken med behandlingen som faller i gränslandet är att idrottaren kanske är omedveten om det utökade ändamålet för behandling av hans eller hennes personuppgifter. På så sätt saknar idrottaren dessutom möjligheten att motsätta sig sådan behandling.

Trots att det faller utanför uppsatsens avgränsning, kan det utgöra ett intressant exempel i detta sammanhang. Den DNA-teknik som idag möjliggör att identifiera genetiska anlag för skadebenägenhet är ett sådant gränsfall. Genom sådan behandling kan idrottarens hälsa främjas, genom att laget kan individualisera ett träningsupplägg som minskar risken för att utlösa skadan. Samtidigt kan informationen användas på ett sätt som är negativt för idrottaren. Uppgifterna kan exempelvis ligga till grund för bedömningar om huruvida en idrottare är värd att satsa på ur ett investeringsperspektiv. Spänningen som redogörs för i uppsatsens och komplexiteten som den ger upphov till, framstår som tilltagande.

Proportionalitetsprincipen synes ligga till grund för uppbyggnaden av GDPR. Det kan illustreras av hur artikel 9 är uppbyggd. Skyddet för individens integritet är starkt, men får ge vika i vissa situationer när andra intressen anses väga tyngre. Exempelvis är fallet så om behandlingen motiveras av allmänt intresse på folkhälsoområde enligt artikel 9.2 i, eller när den krävs för att tillvarata rättsligt anspråk enligt artikel 9.2 f. Det är alltså fråga om situationer då intrånget i den enskildes integritet anses proportionerligt i förhållande till motstående intresse. Samtidigt framstår proportionalitetsbedömningen i detta sammanhang som relativt schematisk. Den bygger i stor utsträckning på en föreställning om att behandlingen av personuppgifter är negativ och utgör ett ingrepp i den enskildes integritet, som måste vägas mot ett annat, ofta externt intresse. I elitidrottsliga sammanhang är denna utgångspunkt inte alltid lika träffande. Den behandling som sker kan visserligen innebära ett intrång i den enskildes integritet, men den kan samtidigt ligga i idrottarens eget intresse, exempelvis genom att möjliggöra prestationsutveckling, skadeprevention och en mer hållbar karriär.

Det innebär att proportionalitetsbedömningen, som den görs i GDPR, i dessa fall inte enbart handlar om att väga ett negativt ingrepp mot ett yttre intresse, utan snarare om att väga olika intressen som alla i viss mån kan vara knutna till den enskilde idrottaren. Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om den proportionalitetslogik som kommer till uttryck i GDPR fullt ut fångar den komplexitet som präglar elitidrotten. Sportens särskildhet talar för att proportionalitetsbedömningen inte bör göras för schematiskt, utan att även idrottarens eget intresse av behandlingen bör tillmätas större betydelse i den rättsliga bedömningen.

I och med GDPR, minimeras många av riskerna som finns knuta till behandling av personuppgifter och som kan medföra negativa konsekvenser för den enskilda. På samma sätt riskerar även de positiva konsekvenserna för den enskilde att minimeras, såsom de gör inom elitidrottens hälsobehandling.

Ur ett långsiktigt perspektiv kan detta få ytterligare konsekvenser för den teknikutveckling, särskilt inom AI, som är under framväxt. Användningen av wearables utgör endast ett exempel på hur tekniska lösningar redan i dag möjliggör såväl prestationsoptimering som hälsokontroller inom elitidrotten. Det är rimligt att anta att den fortsatta utvecklingen av AI kommer att möjliggöra ännu mer avancerade former av analys och optimering. Redan idag kan AI användas för att analysera rörelsemönster och teknik på ett sätt som överstiger det mänskliga ögats kapacitet, vilket i sin tur kan bidra till betydande prestationsförbättringar inom elitidrotten. Som tidigare konstaterats kan prestationsoptimerande behandling dessutom medföra betydande fördelar och bidra till en hållbar och långsiktig karriär för idrottarna. Mot denna bakgrund kan ett restriktivt och ingripande dataskyddsregelverk innebära en risk för att sådan utveckling hämmas eller i mindre utsträckning kommer till användning inom elitidrotten.

Det har återkommande framhållits att behandlingen av hälsouppgifter kan medföra risker, särskilt i form av att känslig information sprids eller offentliggörs. Exempelvis kan uppgifter om en idrottares VO2max, insamlade genom wearables, läcka. Detta kan i sin tur påverka idrottarens möjligheter att ingå avtal med nya lag, om de skulle anse att värdena inte är tillräckliga. Samtidigt kan prestationsoptimerande behandling underlätta för en idrottares karriär. Sådan behandling kan medföra bättre resultat för idrottaren och därigenom förnyade kontrakt.

Det bör i sammanhanget poängteras att en elitidrottares karriärmöjligheter alltid är förenade med osäkerhetsfaktorer såsom lojalitet, laganda och offentliga uttalanden som i hög grad kan påverka om ett kontrakt förnyas eller inte. Det som dock särskiljer hälsouppgifter från dessa är deras objektiva och biologiska karaktär. Medan en brist i lojalitet kan repareras eller tolkas olika, utgör hälsodata i vissa fall en oåterkallelig sanning om individens fysiska kapacitet. Denna typ av information är inte bara mer ingripande i den personliga integriteten, utan riskerar även att reducera idrottaren till ett biologiskt mätvärde snarare än en professionell aktör. Uppgifternas exakthet och potential kan fungera som definitiva hinder för försörjning som motiverar hälsouppgifternas förstärkta skydd inom GDPR.

Med detta sagt tillmäter EU hälsouppgifter ett särskilt skyddsvärde. Skyddet saknar inte betydelse, tvärtom motiveras det starka skyddet av uppgifternas känsliga natur och de risker som är förenade med deras behandling, speciellt vad gäller risker för gängse individer. Jämförelsen illustrerar emellertid att den rättsliga regleringen bygger på en relativt kategorisk uppdelning mellan olika typer av uppgifter, medan den praktiska verkligheten inom elitidrotten präglas av mer sammansatt helhetsbedömning. Uppdelningen av personuppgifter och det utökade skyddet för vissa av dem, riskerar att framstå som för schematisk i förhållande till elitidrottens komplexa verksamhet, där olika typer av information samverkar. Det förstärker den normativa spänningen mellan GDPR och elitidrottens särart samt behovet av datadriven analys.

GDPR verkar utgöra ett generellt regelverk, som är skapat i syfte att tillämpas på närmast alla typer av verksamheter. Samtidigt är det, som visat, ett detaljerat regelverk. Speciella områden, såsom elitidrotten där behandlingen av hälsouppgifter utgör en integrerad och kanske till och med nödvändig del av verksamheten, får svårare att passa in i de strikta ramarna. Det går vidare att konstatera att regelverket ger begränsat, och i praktiken är frågan om det ens finns något, utrymme för individens autonomi. I stället framgår det redan klart av regelverket vad för typ av behandling som får och inte får ske, och utrymme lämnas inte till situationer som är säregna och som kanske fungerar särskilt i förhållande till andra områden.

Det kan ifrågasätta huruvida GDPR i första hand skyddar idrottaren, eller om regelverket i vissa fall begränsar idrottarens egen vilja att delta i behandlingen. Även om den restriktiva hållningen delvis kan motiveras av den maktobalans som typiskt sett föreligger i arbetsförhållanden, framstår relationen inom elitidrotten som mer komplex. Idrottaren är i praktiken ofta beroende av databehandlingen för att kunna konkurrera på hög nivå, vilket nyanserar bilden av ett ensidigt skyddsbehov.

Samtidigt är riskerna för den enskilde betydande, och möjligen större än vad en idrottare själv inser vid tidpunkten för behandlingen av personuppgifter. Idrottaren ser sannolikt de kortsiktiga fördelarna som behandlingen av hälsouppgifter kan medföra, såsom förbättra prestation och möjligheten att leverera vinstresultat. Frågan är emellertid i vilken utsträckning idrottaren är medveten om och förstår innebörden av de långtgående konsekvenserna som behandlingen kan medföra, såsom påverkan på framtida försäkringsmöjligheter. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att många elitidrottare är unga, i vissa fall tonåringar. GDPR:s skyddsfunktion är således särskilt angelägen, då regelverket tar sikte på att skydda den enskilde just i situationer där informationsasymmetri och bristande insikt annars riskerar att leda till ingripande konsekvenser.

Det framstår som sannolikt att det i praktiken ofta är samtycke som får agera som laglig grund för behandlingen av hälsouppgifter som sker inom elitidrotten, trots att dess giltighet ifrågasätts på grund av att relationen mellan lag och idrottare typiskt sett präglas av en beroendeställning där idrottaren är i en svag förhandlingsposition. Oavsett hur frågan betraktas framträder en tydlig spänning mellan GDPR och elitidrottens verksamhet. Det kan ifrågasättas om den nuvarande regleringen fullt ut förmår hantera de särskilda behov som kännetecknar elitidrotten. Dess verksamhet bygger i stor utsträckning på möjligheten att samla in och analysera omfattande information om individen. Samtidigt innebär denna informationsinhämtning att även individens begränsningar synliggörs för laget, vilket kan få omfattande konsekvenser för den enskilde.

Sammanfattningsvis tyder det ovan anförda på att GDPR inte är tillräckligt specialiserat för elitidrotten. Det handlar om en grundläggande spänning mellan ett formaliserat rättsligt regelverk och en komplex praktisk verklighet, med en säregenhet, där fasta rättsliga kategorier inte alltid förmår fånga faktiska behov.

5 Slutsats

Uppsatsen har undersökt vilka bestämmelser i GDPR som kan vara tillämpliga på den behandling av hälsouppgifter som sker inom elitidrotten. Det har därvid konstaterats att sådan behandling som utgångspunkt är förbjuden enligt artikel 9 GDPR. Däremot har tre undantag identifierats som potentiellt tillämpliga, nämligen samtycke, arbetsrätt samt hälso- och sjukvård, vilka återfinns i artiklarna 9.2 a, 9.2 b och 9.2 h i förordningen.

Vad gäller samtycke som undantagsgrund framstår det som att den svårligen kan utgöra en giltig grund för behandling av hälsouppgifter inom elitidrotten, till följd av den beroendeställning som idrottaren befinner sig i i förhållande till laget. Denna maktobalans innebär exempelvis att frivilligheten, som är ett av kraven för att samtycket ska vara giltigt, svårligen kan anses uppfyllt.

När det gäller den arbetsrättsliga undantagsgrunden är dess tillämplighet beroende av kompletterande bestämmelser såsom nationell lagstiftning eller bestämmelser som följer av kollektivavtal. Eftersom denna uppsats inte behandlar samspelet mellan GDPR och en specifik nationell rättsordning, är det svårt att dra några definitiva slutsatser. Det kan dock konstateras att i de fall en idrottare klassificeras som arbetstagare, och där nationella regler föreskriver relevanta skyldigheter och rättigheter, skulle behandlingen av hälsouppgifter kunna stödjas på denna grund, förutsatt att behandlingen är nödvändig och lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Samtidigt framstår det, även om det inte kan fastslås med absolut säkerhet, som osannolikt att nationella regler eller kollektivavtal innehåller sådana skyldigheter eller rättigheter som innebär att arbetstagare måste underkasta sig behandling av hälsouppgifter i prestationsoptimerande syfte. Det förefaller därför som att sådan behandling i praktiken svårligen kan inrymmas inom denna undantagsgrund.

Den tredje undantagsgrunden, avseende hälso- och sjukvård, möjliggör behandling av hälsouppgifter när denna är nödvändig för medicinska ändamål. I elitidrotten kan detta omfatta renodlad hälsorelaterad behandling. Däremot framstår det som tveksamt om behandling som uteslutande syftar till prestationsoptimering kan anses omfattas av denna bestämmelse.

Mot bakgrund av analysen kan konstateras att elitidrotten i praktiken förutsätter en omfattande behandling av hälsouppgifter, samtidigt som sådan behandling innebär betydande risker för den enskilde idrottaren. Vid en samlad bedömning framstår det som att GDPR inte är tillräckligt specialiserad för elitidrottens särskilda förhållanden.

Uppsatsens undersökning visar således att det råder en fundamental diskrepans mellan elitidrottens logik och GDPR:s skyddsmekanismer. GDPR kan närmast beskrivas som ett rättsligt täcke med en nästintill total räckvidd som gör anspråk på att reglera och genomsyra alla delar av samhället. Trots

detta framstår elitidrotten i praktiken som en miljö som i stora delar lyckas verka under detta täcke genom en form av informell immunitet. Genom att kategorisera hälsouppgifter som särskilt skyddsvärda har EU:s lagstiftare skapat ett regelverk som är tänkt att vara orubbligt, men i elitidrottens prestationsinriktade kontext sätts dessa principer ofta ur spel.

Ett annat exempel på ett område där samma förutsättningar återfinns är sportens antidopingkontroll. Världsantidopingorganisationen WADA övervakar elitidrottarens vardag för att minimera dopinganvändandet inom sporten. Detta görs bland annat genom detaljerade bestämmelser som finns i WADA:s antidopingkod som förverkligas genom det så kallade whereabouts-systemet som går ut på att idrottare måste rapportera sin vistelseort dygnet runt för slumpmässiga och oanmälda dopingkontroller som består av blod- och urinprover för att detektera eventuella förbjudna preparat hos idrottarna. Denna form av övervakning står i tydlig spänning till rätten till privatliv som bland annat konstaterats återfinns i artikel 8 i EKMR samt i Stadgan. Trots de ingripande åtgärderna har systemet prövats och godtagits som nödvändigt av Europadomstolen, vilket illustrerar hur idrottens specifika behov ofta tillåts trumfa andra regelverk och mänskliga rättigheter.²¹³ Det tyder på att elitidrotten som verksamhet har en inneboende svårighet att till fullo inordna sig rättsordningens generella ramar. Idrotten tillåts fortsätta verka, ibland under radarn i det dolda och ibland med uttryckligt godkännande från dömande instanser, trots att den bakomliggande verksamheten i många avseenden framstår som oförenlig med rådande rättsprinciper.

En central slutsats som framkommit i detta arbete är att det tycks pågå en omfattande behandling av hälsouppgifter som sker utanför rättsväsendets insyn. Eftersom varken idrottslagen eller idrottarna själva har ett incitament att anmäla överträdelsen, där ena parten ser insamlingen som en förutsättning för framgång och den andra som en nödvändighet för sin karriär, skapas en sluten och oreglerad miljö. Detta väcker frågan om hur mycket annan verksamhet inom elitidrotten som idag bedrivs i strid med EU-rätten utan att det når ytan. Det finns en påtaglig risk för att idrotten utvecklas till en permanent rättslig gråzon där rättssäkerheten offras för idrottsliga optimeringar. Idrottarna, som ofta är unga och i en beroendeställning, saknar ofta medvetenhet om sina rättigheter eller om var den rättsliga gränsen för klubbarnas makt faktiskt går.

Vart elitidrotten är på väg i ett rättsligt perspektiv framstår därmed som en utmaning. Mycket tyder på att klyftan mellan den formella rätten och den praktiska verkligheten kommer att fortsätta växa. Utan en aktiv tillsyn eller en rättslig anpassning som faktiskt tar hänsyn till idrottens specifika natur, riskerar vi en framtid där idrottsklubbar och andra idrottsliga aktörer såsom

²¹³ För en fördjupad analys av förhållandet mellan antidopingkontroller och rätten till privatliv se Linderöth (2024).

WADA och SGB bedriver en verksamhet som i juridisk mening är förbjuden men som i praktiken accepteras av alla iblandade. Detta utmanar EU-rättens anspråk på att vara ett enhetligt och effektivt skydd för alla medborgare, om idrotten tillåts fortsätta verka i det fördolda, riskerar rättigheterna i GDPR, och andra regelverk, att förbli teoretiska snarare än praktiska för en hel yrkesgrupp.

Dessa iakttagelser leder slutligen till en mer övergripande reflektion kring huruvida den europeiska ansatsen att reglera personlig integritet genom generell lagstiftning alls är tillräcklig för idrottens säregna förhållanden. Här inställer sig tanken om den amerikanska modellen, där dataskydd ofta regleras i Collective Bargaining Agreements, i själva verket har identifierat en mer framkomlig väg. Genom att lyfta integritetsfrågorna från den enskilda, underlägsna individen till en kollektiv nivå, skapas en motvikt till klubbarnas dominans som GDPR i sin nuvarande form tycks sakna. Kanske är det så att Europa bör snegla mot en ordning där idrottens specifika behov balanseras genom en upprustning av facklig organisering och mer precisa kollektivavtal. Om idrottsrörelsen ska kunna lämna sin roll som en rättslig gråzon krävs en strukturell förändring där idrottaren ges faktiska verktyg att möta den makt de står under.

Källförteckning

Rättsfall

EU-domstolen

C-66/85 *Lawrie-Blum v Land Baden-Württemberg*, ECLI:EU:C:1986:284.

C-415/93 *Union royale belge des sociétés de football association and others v Bosman and others*, ECLI:EU:C:1995:463.

C-85/96 *María Martínez Sala v Freistaat Bayern*, ECLI:EU:C:1998:217.

C-101/01 *Lindqvist*, ECLI:EU:C:2003:596.

C-256/01 *Debra Allonby v Accrington & Rossendale College*, ECLI:EU:C:2003:190.

C-131/12 *Google Spain SL and Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González*, ECLI:EU:C:2014:317.

C-362/14 *Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner*, ECLI:EU:C:2015:650.

C-582/14 *Patrick Breyer v Bundesrepublik Deutschland*, ECLI:EU:C:2016:779.

C-210/16 *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein*, ECLI:EU:C:2018:388.

C-333/21 *European Superleague Company, SL v Fédération internationale de football association (FIFA) and Union of European Football Associations (UEFA)*, ECLI:EU:C:2023:1011.

C-446/21 *Maximilian Schrems v Meta Platforms Ireland Limited*, ECLI:EU:C:2024:366.

C-621/22 *Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond v Autoriteit Persoonsgegevens*, ECLI:EU:C:2024:858.

C-200/23 *Agentsia po vpsivaniyata*, ECLI:EU:C:2024:827.

C-394/23 *Mousse v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) and SNCF Connect*, ECLI:EU:C:2025:2.

C-474/24 *NADA Austria and Others*, ECLI:EU:C:2025:733.

Litteratur

Allen, William, Seals, Douglas, Hurley, Ben, Ehsani, Ali & Hagberg, James (1985) 'Lactate threshold and distance-running performance in young and older endurance athletes'. *Journal of Applied Physiology*, vol. 58 nr 4.

Brinnen, Martin, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 5, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-20).

Brinnen, Martin, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 6, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-25).

Cherayil, Bobby (2010) 'Iron and Immunity: Immunological Consequences of Iron Deficiency and Overload'. *Arch Immunol Ther Exp (Warsz)*, vol. 58 nr 6.

Dumke, Charles, Brock, David, Helms, Brock & Haff, Gregory (2006) 'Heart rate at lactate threshold and cycling time trials'. *Journal of Strength and Conditioning Research*, vol. 20 nr 3.

Duval, Antoine & van Maren, Oskar (2017) 'The Labour Status of Professional Football Players in the European Union: Unity in/and/or diversity?'. *European Labour Law Journal*, vol. 8 nr 3.

Elmer, Nathan (2025) 'From data to decisions: safeguarding athletes in the age of AI'. *SLU Law Journal Online*, nr 130.

Goodlin, Gabrielle, Roos, Thomas, Roos, Andrew & Stuart, Kim (2015) 'The dawning age of genetic testing for sports injuries'. *Clinical Journal of Sport Medicine*, vol. 25 nr 1.

Halgreen, Lars (2024) *European sports law – a comparative analysis of the European and American models of sport*. 1 uppl., Köpenhamn: Karnov Group Denmark.

Hettne, Jörgen & Otken Eriksson, Ida (2011) *EU-rättslig metod - Teori och genomslag i svensk rättstillämpning*. Norstedts Juridik.

Hjertstedt, Mattias (2019) 'Beskrivningar av rättsdogmatisk metod: om innehållet i metodavsnittet vid användning av ett rättsdogmatiskt tillvägagångssätt' i: Ruth Mannelqvist, Staffan Ingmanson, Carin Ulander-Wänman (red.), *Festskrift till Örjan Edström*. Umeå: Juridiska institutionen, Umeå universitet.

Kato, Jumba (2025) 'Wearable Technology for Performance Monitoring in Athletes'. *Eurasian Experiment Journal of Scientific and Applied Research*, vol. 7 nr 2.

Keller, Karsten, Friedrich, Oliver, Treiber, Julia, Quermann, Anne & Friedmann-Bette, Birgit (2024) 'Iron deficiency in athletes: Prevalence and impact on VO2 peak'. *Nutrition*, vol. 126.

Kornbeck, Jacob (2016) 'Transferring athletes' personal data from the EU to third countries for anti-doping purposes: applying Recital 112 GDPR in the post-Schrems era'. *International Data Privacy Law*, vol. 6 nr 4.

Krzysztofek, Mariusz (2021) *GDPR: Personal Data Protection in the European Union*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.

Kuner, Christopher, Bygrave, Lee & Docksey, Christopher (2019) *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*. Oxford: Oxford University Press.

Kwon, Jun Woo (2025) 'Athlete data sovereignty: addressing the legal and policy gaps in sports technology'. *Frontiers in Sports and Active Living*, vol. 7 nr 1742484.

Linderöth, Amanda (2024) *Avvägningen mellan antidopingkontroll och idrottares integritet - Whereabouts i ljuset av artikel 8 i EKMR*, Kandidatuppsats, Juridiska fakulteten, Lunds universitet.

Lindholm, Johan (2011) 'Artikel 165 FEUF– ett genombrott i EU-rättens förhållande till idrotten?'. *Artikelsamling 2011: Svensk idrottsjuridisk förening*.

Morouço, Pedro, Takagi, Hideki & Fernandes, Ricardo (red.) (2018) *Sport Science: Current and Future Trends for Performance Optimization*, Leiria.

Nguyen, Kevin (2025) 'Who Owns the Digital Athlete?'. *Colorado Technology Law Journal*, vol. 23 nr 2.

Reichel, Jane (2025) 'EU-rättslig metod' i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 3 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Rudbäck, Johanna (2024) 'Idrottsläkaren guidar: Då ska du inte träna'. *SVT*, publicerad 2016-11-01, uppdaterad 2024-02-12.

Westman, Daniel, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 4, Karnov (JUNO) (besökt 2026-02-10).

Westman, Daniel, *GDPR (EU) 2016/679*, artikel 9, Karnov (JUNO) (besökt 2026-03-01).

Källor

Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 2/2017 on data processing at work Adopted on 8 June 2017.

European Data Protection Board, Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices, Version 2.0, Adopted on 29 January 2020.

European Data Protection Board, Guidelines 03/2020 on the processing of data concerning health for the purpose of scientific research in the context of the COVID-19 outbreak, Adopted on 21 April 2020.

European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, Version 1.1, Adopted on 4 May 2020.

European Data Protection Board, Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR, Version 2.1, Adopted on 07 July 2021.

European Data Protection Board, Binding Decision 5/2022 on the dispute submitted by the Irish SA regarding WhatsApp Ireland Limited (Art. 65 GDPR), Adopted on 5 December 2022.

European Data Protection Board, European Data Protection Board Rules of Procedure, Version 8, Adopted on 25 May 2018, as last modified and adopted on 6 April 2022.

Övrigt

Athletes' Declaration

<<https://www.olympics.com/athlete365/topics/athletes-declaration>> (besökt 2026-01-21).

Integritetsskyddsmyndigheten, 'Både styrkor och risker i förslaget om ändringar av GDPR', 2026-02-11,

<<https://www.imy.se/nyheter/bade-styrkor-och-risker-i-forslaget-om-andringar-av-gdpr/>> (besökt 2026-04-01).

Olympiska spel <<https://sok.se/olympiska-spel.html?selectedEvent=Alla&lp-games-type%5B%5D=OS&lp-event-season%5B%5D=Vinter&selectedSport=Alla&lp-year-from=1896&lp-year-to=2026&freetext=&numberOfHitsToShow=12&lp-view-type=grid>> (besökt 2026-01-21).

The European Data Protection Board <https://www.edpb.europa.eu/about-edpb/who-we-are/european-data-protection-board_en> (besökt 2026-03-25).